

IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

17 986 1981

727,1

COBISS ©

MELNIKA

1

MLADIKA

IZHAJA DESETKRAT V LETU

1981 LETO XXV. - ŠTEV. 1

Poštnina plačana v gotovini -
Skupina III/70

KAZALO

Četrto stoletja ljubezni — ob srebrnem jubileju Mladike	1
Kronist Anton Kufolo	2
Anton Kufolo: In večno šumi Nadiža (1)	3
Š.M.: Božo Milanovič — in memoriam	5
Za kvaliteto življenja	6
Zlatka Lokatos: V Idrijskih Krnicah	8
Ali se naš koledar moti?	9
Vladimir Kos: Večerni haiku po naše	9
Bruna Pertot: Očarljiva rdečelaska koruza	10
Vladimir Kos: Zgodnje zvezde zgodnjega prosinca	11
Tomaž Simčič: Iz mojega rimskega dnevnika	12
Vladimir Kos: Obiski na japonskem vrtu	13
Antena	14
Tomaž Simčič: Prvi koncert Glasbene matice	16
Staro in novo o naravi in človeku	17
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura: Alojz Rebula: Duh velikih jezer; M. Javornik: Pero in čas II.	18
Čuk na Obelisku	20
Na platnicah: Pisma; Listnica uredništva in uprave; Za smeh	
Priloga: Pavle Merku: Slovenski priimki na zahodni meji (str. 37-40)	

Zunanja oprema: Evald Crevatin

Uredništvo in uprava: 34133
Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189

Poštni tekoči račun 11/7019
»Mladika« - Trst

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Registrirano na sodišču v Trstu
št. 193

Član USPI (Zveze italijanskega periodičnega tiska)

tisk »graphart«, trst, rossetti 14

pisma pisma pisma pisma

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

LEKCIJA BRUTALNOSTI V SLOVENSLEM GLEDALIŠČU

Delo Dacie Maraini ŽENSKI NA PODEŽELJU, ki ga te dni uprizarja Slovensko gledališče, sem si šel ogledat bolj iz občutka narodne dolžnosti do te naše (sicer šibko pluralistične) ustanove kot iz kulturne radovednosti. Kaj pa naj pričakujem od ženske iz rimskih visokih krogov, ki bi bila verjetno ostala v temi, da ni postala ljubica pisatelja Moravie, in ki zdaj izjavlja, da hoče biti lesbijka! Dejansko sem tisto urico, ki sem jo prebil pri predstavi, bolj trpel kot ne. Na koncu se mi ni dalo, da bi zaploskal sicer zelo dobrima igralkama in zelo dobri režiji. V tisti kulturni uri sem se najedel govorjenja, kakršno redko slišiš celo po ošterijah, in to iz ženskih ust.

Sprašujem se: kaj naj naš ponižani, prestrašeni, zakompleksani zamejski človek odnese od takšnih predstav? Kaj več človeške, kulturne ali nacionalne osveščenosti? Ali pa samo novo lekcijo brutalnosti in cinizma?

Da moj vtis nikakor ni osamljen, dokazuje dejstvo, da se je po predstavi zgražala tudi vrsta »naprednih« žensk.

Postavitev te stvari v program Slovenskega gledališča je bila zabloda.

G.V.

KAJ SE VAM ZDI?

Pred kratkim je v Primorskem dnevniku objavil »S.R.« začudeno vprašanje, kako je vendar mogoče, da je neki diplomiranec v Jutranjem almanahu na slovenskem tržaškem radiu omenil imena nekaterih slovenskih begunskih profesorjev, ki so poučevali ali pa še poučujejo na slovenskih šolah v Trstu. Pozanimal sem se na Primorskem, kdo je ta »S.R.« in od kod je doma. Čujte in strmite. Priprčan sem bil, da je rojen na Rusem

mostu ali pa vsaj pri Sv. Jakobu. Pa glej ga, šmenta. Tam nekje s Pivškega ga je zaneslo k nam v Trst... V istem dnevniku sem že ponovno in ponovno bral o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, ki ga ne morejo deliti ne upravne ne politične meje. Slovenci smo eno: od Kozjaka do Jadrana, od Višarj do Istre, le »S.R.« jih še deli na begunce in prišleke, sebe pa ne pogleda v zrcalo, da bi videl, od kod je prišel v Trst.

(Podpis)

VOŠČILA NAŠIH BRALCEV

Izmed voščil, ki smo jih prejeli za božič in novo leto in na katera žal ne moremo osebno odgovarjati, smo izbrali eno samo za objavo. Poslal nam ga je prijatelj iz Londona, kateremu se za prisrčne besede lepo zahvaljujemo. Pismo se glasi:

Prejel sem 10. številko Vašega mesečnika in prilagam bančno nakazilo za Lit. 20.000 za prihodnjo letno naročnino.

Lepa hvala za redno pošiljanje Mladike, predvsem pa za vse, kar Vam uspe nabrati na njenih straneh. V mojo daljavo Mladika prinaša pristno slovensko besedo, ki govori svobodno in slovensko. Dve vrednoti, za kateri je vredno upati, da boste uspeli prebroditi tudi ekonomske težave.

Iskrene pozdrave

(Podpis)

SLIKA NA PLATNICI: Bogoslovec Anton Kufolo z očetom (v sredi) in bratom (na skrajni desni). V tej številki objavljamo prvo nadaljevanje znamenitega Kufolovega dnevnika, ki smo ga najavili v prejšnji številki. Svetujemo vam, da ga preberete.

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Marija Besednjak, Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Maks Šah, Drago Štoka, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Posamezna številka Mladike stane 1000.lir. Celoletna naročnina za Italijo 8.000 lir: nakazati na poštni tekoči račun 11/7019 — »Mladika« — Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 200 ND. Druge države 12 US dolarjev (ali enakovreden znesek v tuji valuti).

Četrto stoletje ljubezni

Ob srebrnem jubileju Mladike

MLADIKA

1957

S to številko smo v 25. letu.

Poznate, prijatelji, na svetu revijo, ki bi se za tako obletnico znala ubraniti skušnjavi, da si za praznik zapiše nekaj slovesnih besed na prvo stran, ki vedno tako omamno vabi k izbranim mislim?

Naše besede niti ne bodo slovesne. K temu nas obvezuje naslov, ki ne govori o kakem ponašanju ali celo o triumfalizmu, marveč o ljubezni.

Zakaj za to je šlo, ko je v začetku leta 1957 prišla v svet naša MLADIKA. Že izbira imena pove precej: hoteli smo se navezati na neko tradicijo, ki je bila morala usahniti ob nastajajočem fašizmu. Zato je bila ob uvodnem članku naše prve številke reprodukcija zadnje podobe z ovitka goriške MLADIKE iz leta 1922.

Z imenom smo se vrnili k nekim presekanim koreninam, hkrati vedoč, da je bilo od tedaj presekanega še veliko drugega, in da je napočil čas za besedo, ki naj bo svobodna ne le jezikovno, marveč tudi miselno.

MLADIKA se je rodila v času, ko je zamejska Slovenija imela za seboj že celo serijo povojnih šokov: osvoboditev s srhljivimi pridatki, boje za ozemeljsko pripadnost, izzvano odtujitev Zaveznikov in ob tem ponovno oživitev italijanskega lokalnega šovinizma, vrnitev Italije in končno ladje proti Avstraliji in še kam. Na svetovnem platnu pa so žarela imena Kominform, Berlin, Koreja, Dien Bien Fu, Madžarska, Suez.

Primorski Slovenec, ki je ob koncu vojne pričakoval kresove novega življenja, je v dobrem desetletju po njej začel zmedeno iskati koordinate za svojo eksistenco po viharju besed in dejanj, ki so privedla v stisko in zbeganost.

V oni čudni, ne veseli čas sega rojstvo naše revije. Naš program seveda ni šel v korak s tako globokimi pretresi. Bil je le mali, pa srčni odziv na klic iz neke praznine. Odgovorili smo

nanj v želji, »da bo ta rod iz slovenske preteklosti in iz narodovega življenja črpal še vedno žive vrednote in bogatil z njimi vse tiste, ki v današnjem vrvežu zgublajo zaupanje in vero vase« — tako je bilo rečeno v našem prvem uvodniku.

Smo to poslanstvo izpolnili?

So besede naših umetnikov, mislecev, prosvetnih delavcev, gospodarstvenikov, duhovnikov, socialnih delavcev, šolnikov, politikov, pedagogov, znanstvenikov, publicistov, javnih delavcev, dijakov, skavtov, zdravnikov, izvedencev vseh vrst, pričevalcev vseh mogočih življenjskih izkustev — so njih izpovedi, dognanja, sporočila in spodbujanja na tisoč in tisoč straneh MLADIKE skozi četrtno dvajsetega stoletja v tem tesnem in nemirnem zamejstvu zapustila kako sled?

Odgovorite vi, prijatelji bralci, mi se samo sprašujemo.

Ali pa oboji prepustimo to vprašanje času, ki bo, kot vedno, pravičen razsodnik.

Uredniška družina MLADIKE se zahvaljuje vsem, ki ste na tej 25-letni poti na kakršenkoli način pokazali, da vam je bila naša — naša — revija pri srečju. Vsem pa kličemo v spomin ime Jožeta Peterlina, ki je bil MLADIKI duša od prve črke do zadnjega diha. Ob njem se spominjamo prvega soustvarjalca naše revije, rajnega pisatelja Janeza Prepeluha ali Mihaela Jerasa, ki je dal MLADIKI tudi začetno grafično podobo, kot jo vidite v mali reprodukciji na tej jubilejni strani.

Ob teh dveh imenih, pa ob imenih vseh živih in rajnih sodelavcev danes »srebrne« MLADIKE, se vračamo v izhodišče, h ključni besedi v naslovu, k LJUBEZNI. Iz nje izvira avantura male zamejske revije, in avantura se želi nadaljevati.

To je postulat ljubezni. Do slovenstva, do resnice, do svobode.

KRONIST ANTON KUFOLO

Pričenjamo z objavo dnevnika, ki ga je pisal beneški duhovnik Anton Kufolo, vikar v Lazah pri Podbonescu, med leti 1938 in 1946. Gre za tako imenovani drugi del dnevnika, ki obstaja tudi za čas pred 1938 in po 1946.

Pred nami je dragocen dokument o časih in razmerah, ki jih je prestajala Beneška Slovenija najprej v obdobju fašističnega duhovnega genocida, potem pa še v dramatičnih in krvavih letih druge svetovne vojne. Kot mračen epilog je na koncu kronika o velikem povojnem razočaranju in novem valu pritiska na zavedne in verne Benečane.

Anton Kufolo (Plestišča 1889 - Čedad 1959) je vse to dogajanje spremljal z enako srčno zavzetostjo, kot je prevevala vso njegovo trdoživo kljubovanje raznarodovalcem in vse njegove boje za pravice in čast sorojakov. Iz njegovega dnevnika veje strastna zahteva po spoštovanju človeka, globoka ljubezen do slovenstva in neomajen odpor do vsake oblike zla in nasilja. To je temperamentno pisanje, ki pozna tudi navdušenje, gnev in sarkazem, dokazuje pa hkrati široko razgledanost po svetovnem dogajanju, čeprav beleži seveda predvsem to, kar neposredno vidi in sliši.

Slog zapisovanja je pester in gre od kratke beležke do širokega opisa, kot sta mu to narekovala snov ter intenzivnost odmeva na vest ali dogodek.

V dnevniku so strani, ki bodo za bravca nepozabne. Sem sodi opis njegovega obiska v Ljubljani ob kongresu Kristusa Kralja 1939. Srečanje s tedaj zares še »stoodstotnim slovenskim mestom«, kot pravi ves iz sebe od sreče, je bilo za človeka iz fašistične duhovne ječe skoraj sanjski privid. Iz vojnih časov pa izstopa dramatična zgodba o tem, kako je za las rešil domačo vas pred kozaško represalijo. Skoraj za antologijo je podrobnost, ko se po krčevitih pogajanjih že vse srečno konča, pa nastopi nevaren zaplet, ker

Anton Kufolo z lopato, ko ga je občinski komisar Tommasini decembra 1929 obsodil na tridnevno roboto. Zaradi razburjenja med ljudmi je oblast komisarja Tommasinija odstranila

pogumni vikar ponevedoma napačno izpije spravni kozarček žganja. Človeško in zgodovinsko so potem zanimiva Kufolova srečanja s partizani in domobranci, pri čemer je naš kronist pozoren opazovalec in pravičen presojevalec.

Anton Kufolo je pisal svoj dnevnik brez literarnih ambicij, z edinim namenom, »da se ohrani spomin dogodkov v Benečiji v dobi zadnje vojske,... da bodo potomci vedeli, kako je bilo v Nadiški dolini, ko se je odločala usoda Benečije«. Jezik v dnevniku ni iskan, je pa živ in dokazuje, da ga je pisec ljubil kot vse ostale elemente slovenstva, zato se je samoučno prikopal do ravni, ki mu dela čast.

Anton Kufolo

In večno šumi Nadiža

Dnevnik beneškoslovenskega duhovnika

1

26. januarja 1938

Nedelja, 6. marca 1938

AURORA BOREALE — SEVERNI SIJ

Snoči ob 9. uri je od Ivanca čez Mijo do Matajurja nebo postalo strašno, temno ognjeno, kakor če bi za hribi, od Kobarida do Plestišč, vse gorelo. Po vsej dolini alarm. Iz Marsina, Arbeča in drugih vasi se sliši zvonjenje in se vidijo luči, ki hitijo proti vrhu. V Marsinu mislijo, da gore planinske kočice za Matajurjem, Arbečarji, da gorè Robidišče, Logje in vse vasi kobariškega kota, mi dolinci pa smo mislili, da gori Črni vrh, Vogel itd. To peklenko ognjeno strašilo se je od trenutka do trenutka spreminjalo, tu pa tam se ti je zdelo, da vidiš ognjene pošasti — vedno je postajalo večje in strašnejše. Ljudstva se je polotila panika: prestrašene žene in otroci se zbirajo v gruče in molijo. Tu pa tam sem slišal tudi moške: »Sodni dan bo, svet gori! Ali niste videli že prejšnji večer, kako so zvezde padale, kakor da bi jih kdo tresel na zemljo?« Nekateri pogumnejši fantje so tekli gor na čez 800 metrov visoko Kragujnico, od koder se vidi do Prestreljenika in do Triglava. Hitro so pritekli nazaj praviti, da v kobariškem kotu ni nič, da pa je za Kaninom, Rombonom do Triglava vse v plamenih. Najbrž gore vse vasi od Pontebe do Jesenic: s Kragujnice je prizor strašen. No, ljudje so se nekoliko pomirili: saj to je daleč; a vendar ni šel nihče spat, povsod so molili in ugibali, kaj bi moglo to biti. Šele okoli enajstih zvečer, ko je ognjena prikazen polagoma izginila, so se ljudje povrnili v hiše in nekateri so šli mirno spat.

Danes že zgodaj so ljudje na vasi in se pogovarjajo o sinočnji prikazni. Stari možje razlagajo mlajšim, da so v starih časih, ko je luna vzhajala rdeča, ko so se utrinjale zvezde, ko je nebo bilo rdeče, vedno prišle »velike štrafinge božje«: vojske, revolucije, lakota, neznane bolezni in tako dalje.

Ob treh se je oglasil radio in zvedeli smo, da je bila sinoči več ali manj vsa Evropa v strahu, da pa je bila prikazen čisto naraven pojav, ki se imenuje »aurora boreale« ali slovensko »polarni sij«, ki so ga videli zadnjič pred kakimi 70 leti.

Ves dan sem moral to razlagati preprostim ljudem, da so se pomirili.

»ADUNATA«

Od »vsemogočnega« v Rimu je bil poslan v Benečijo najzaupnejši svetovalec Duceja, inšpektor fašizma De Francisci, rektor rimske univerze. Miličniki so hodili že tri dni prej opozarjat, da se mora vse, staro in mlado, znajti ob štirih popoldne v Podbonescu, poslušati tako visokega dostojanstvenika, ki bo prišel v Ducejevem imenu. Seveda smo šli vsi. Vse v zastavah: okrašen oder na trgu, balilla, piccole italiane, avantgardisti, La disperata, milicija in zadaj preprosti ljudje. Jaz in kolegi smo bili na vratih neke gostilne, da se lahko pokažemo ali skrijemo, kakor osebe v poniževalnem položaju. Prišli so avtomobili in vsa uniformirana snoparska¹ nadlega je začela klepati: »Duce, Duce, Duce, Duce!« Vse drugo ljudstvo je bilo mirno. Nekateri robati gorjani niti klobuka niso sneli z glave: na to jih je spomnila šele krepka klofuta miličnika. Celo govorniku se je zdelo čudna ta mlačnost, zato je skušal navduševati z naštevanjem dobrot, s katerimi je Mussolini osrečil ta »košček Italije, ki mu je najbolj pri srcu«, ker je italianissimo, in še bolj ga bo osrečil s tem, da ga bo prišel prej ali slej osebno obiskat. Mogočno ploskanje od strani snoparjev, in »Duce, Duce,« klici »Vogliamo il Duce! De Francisci pa se je čudil, da ljudstvo nič ne ploska in nič ne kliče.

Komaj je končal govoriti, je ljudstvo kar izginilo domov, in Ducejeva »desna roka« je ostala sama med črnosrajčniki.

Ob oknu gostilne sem opazoval do zadnjega. Ducejev odposlanec je vstopil v avto resnega obraza.

Petek, 11. marca 1938

»FINIS AUSTRIAE«

Rimski »volk« je dovolil močnejšemu berlinskemu »volku«, da pogoltne staro Avstrijo. Seipel in Dollfuss sta se pod zemljo obrnila na drugo stran.

1) Snop za »fascio littorio«, emblem fašizma.

25. marca 1938

VIKARIJA V ČRNEM VRHU

Italijanska vlada je priznala samo tri fare v Benečiji: Sv. Peter, Sv. Lenart in Dreka — ki jih je podedovala od Avstrije — vse druge duhovnije so bile navadne ekspoziture ali kaplanije, popolnoma odvisne od treh župnikov. Tako do danes. Tega ni nikjer v Italiji. Samo tem trem župnikom izplačujejo malenkostno kongruo², ka-

Obnovljena rojstna hiša Antona Kufola v Plešičih.

plani pa morajo beračiti po hišah za vsakdanji živež. Vlada noče priznati slovenskih duhovnikov, da jim ji ne bi bilo treba plačevati kongruie. No, vendar kot prvi primer je bil danes Črni vrh povzdignjen v vikarijo (neodvisno), in vikar je ... Lah!

4. aprila 1938

»OČENAŠ« ZOPET NA PREFEKTURI

Fašisti so zopet začeli z živčno vojno proti slovenskim duhovnikom. Povsod jih zasledujejo, natančno poizvedujejo, kaj da so rekli, kaj so pridigali, kako so molili itd. Kaj pa hočejo zdaj?

Tako je bil dne 25. marca vikar iz Kozce po orožnikih pozvan na vidensko prefekturo. Sam prefekt ga je nahrulil, ker v pridige vtika tu pa tam tudi slovenske besede, pod pretvezo, da ga bodo verniki bolje razumeli, in da se je celo tako izpozabil, da je drzno molil cel očenaš v cer-

kvi v slovenskem jeziku. Vikar se je skušal zagovarjati, da to dela zaradi ljudi, ki ne razumejo in ki ne znajo moliti latinsko. Prefekt mu je odgovoril, da ga ne briga, če razumejo ali ne razumejo, in da če bodo prišle ponovne ovadbe v tem pogledu, ga bo brez drugega poslal v konfinacijo. Duhovnik je moral podpisati izjavo, da je bil opozorjen na to.

Danes je bilo pri videnskem nadškofu³ odpislanstvo treh duhovnikov, od katerih je bil eden Furlan, da ga opozori na novo fašistovsko ofenzivo in da poizve za namen nove ofenzive, potem ko so fašisti dosegli vse, kar so hoteli glede jezika v cerkvi.

Prevzvišeni je izjavil, da nima nič proti temu, da se pridiga in moli v slovenskem jeziku, a da bi bila vsaka njegova intervencija pri oblasteh neuspešna, ker je glede rabe slovenskega jezika v cerkvi prišla prepoved od samega Dučaja. (...)

Četrtek, 7. aprila

NA UNEJSKO

Po tolikem času se nam je zahotelo na Unejsko.⁴ Povabili smo na izlet znanega »Kreza«, ki nam večkrat gre na roko s svojim staroveškim avtom.

Na stari meji nam je začel avto nagajati: komaj smo ga spravili do Kobarida, kjer nam ga je domači mehanik po dveurnem trudu zopet spravil na ... noge!

Do Bovca je šlo brez incidentov, tako da je začel lastnik že hvaliti vrlino svojega vozila. V Bovcu smo naleteli na nekega centurija⁵ obmejne milice, nam znanega in vljudnega in povrh še pravičnega do Slovencev. Prisilil nas je v gostilno in nam postregel z — za nas — razkošnim kosilom. Povedali smo mu, da bi želeli čez Trbiž, Tabljo, Viden, Čedad, da pa nimamo potrebna dovoljenja. Ne le, da nam je preskrbel potrebna dovoljenja, ampak nas je še spremljal do Loga. Pod Logom zopet incident z avtom: zopet tri ure dela za večkega mehanika, ki je v gumah koles našel 49 lukenj. Stroške je dobrohotno plačal orjaški centurij, češ da je njegova izredna teža vzrok tega gorja. Ura je bila že pozna in s takim vozilom si nismo drznili čez Predel. Obrnili smo se nazaj in po zopetnem počitku v Bovcu smo ... dirjali proti Nadiški dolini. Naš ponesrečeni »raid« je bil odškodovan z dobrim kosilom. Po poti smo si skušali tolmačiti, kako da pri nas, ki smo že 80 let pod Italijo, vsi ljudje še govorijo slovensko, medtem ko se v Bovcu in Kobaridu vsi silijo govoriti italijansko. Zlasti pobarvane gospodične se že delajo, da ... ne znajo slovensko!

3) Giuseppe Nogara.

4) Za Benečane sosednji kraji onstran nekdanje meje med Italijo in Avstroogrsko.

5) Stotnik.

2) Župnikov državni dohodek.

15. aprila 1938

PREISKAVA?

Med zaupniki OVRE⁶ se šepeta, da bodo pri meni izvršili v hiši strogo preiskavo, češ da imam vse polno slovenskih knjig, da jih dajem podtalno ljudem, da mi prihajajo in da odpošiljam sumljiva pisma po »kurirjih« in tako dalje. Seveda! Zaradi knjig — največ mi jih bodo zaplenili, saj jih je toliko, da mi jih ni mogoče skriti. Če pa je kaj takega, iz česar bi mogli kovati kapital proti meni, je stalno izven nevarnosti. No, vendar bi mi napravili preveliko reklamo, katera bi mi škodovala.

Tudi to pot mi je prišla na pamet zvijača. Znanemu zaupniku OVRE, ki pa ni vedel, da vem za njegov posel, sem takole odgovoril na vprašanje, zakaj ne grem na dober zrak in se tiščim vedno doma: »Vidiš, puobic, tebi zaupam, ampak pazi, da komu ne poveš, da od dneva do dneva, od ure do ure pričakujem preiskavo. Zato ne grem od hiše, ker hočem sodelovati pri preiskavi in na lastne oči videti, s kakšnim nosom ostane policija po preiskavi!« — In preiskave ni bilo!

29. aprila 1938

OBISKAL ALJANČIČA

Izvedel sem, da je vrli preč. Vinko Aljančič, vikar v Kredu, nevarno bolan. S kolegom sva ga šla obiskat. Močno je bil vesel najinega obiska. Je res pravi prijatelj in navdušen Slovenec, ki ima močno rad nas Benečane in ki zna dobro pehariti fašiste, zlasti tolminskega policijskega komisarja Bicchija.

6) Politična policija.

Torek, 3. maja 1938

HITLER NA BOŽJO POT V RIM!

Te dni ne govorimo o drugem kot o ugledu, ki ga bo zadobila Italija pred svetom z obiskom Hitlerja v Rimu. Celo papež ga je počastil s tem, da se je za čas obiska umaknil v Castelgandolfo, češ: bolje prvi v Castelgandolfu kot... drugi v Rimu.

K nam je že dospela »barzelletta«: ko je Führer v Rimu stopil z vlaka in je hotel pogledati na uro, če je prišel točno, ure ni bilo več. Zresnil se je in nahrulil Mussolinija: »Prvi so me pozdravili tatje!« Mussolini pa je zakričal Ciano: ⁷ »Vrni takoj uro!« In Ciano je moral vpričo vseh vrniti ukradeno zlato uro. — Za ta obisk je rimska občina potrošila samo 20 milijonov.

Sobota, 28. maja 1938

PRINC UMBERTO

Princ Umberto je na povratku iz Gorice čez Kobarid obiskal tudi Podbonesec. Nisem ga šel... gledat. Malo je bilo radovednežev.

Sreda, 1. junija 1938

SLOVO OD PREČ. VINKOTA ALJANČIČA

Ker bo šel jutri definitivno domov na Kranjko, sem ga šel zadnjič pozdravljat. Škoda, da ga ne bom videl nikoli več.

24. junija 1938

V LANDARSKI JAMI

V Landarski jami shod svetega Ivana. Odkar so odpravljeni stari običaji, vsako leto manj lju-

7) Zunanji minister, Mussolinijev zet.

BOŽO MILANOVIČ - IN MEMORIAM

KRINGA 10.10.1890 - PAZIN 28.12.1980

Našemu krogu, zlasti mlajšemu, ime Milanovič ni znano. Kdor pa se malo ozre nazaj v pretekle hude črne čase, ki so jih morali doživljati Slovenci in Hrvati pod fašizmom, se bo moral srečati z imenom Božo Milanovič. Bil je pravi sin Istre, goveč duhovnik, rodoljub, kulturnik, narodni vzgojitelj in buditelj. Vsega tega se je navzel po svojem vzorniku pokojnem škofu Juriju Dobrili. Kaj pomeni Milanovič za Istro v dobi fašizma, med vojno in po vojni nam povedo številni članki in zapisi v slovenščini

in še več v hrvaščini. Bil je vedno tesno povezan s Slovenci, saj je med nami deloval v Trstu, delil z nami usodo in z nami ostal tesno povezan do zadnjega dne življenja.

Rad je prebiral Mladiko, po prijateljih pošiljal pozdrave in pojasnila o težkih časih, o katerih smo kaj zapisali.

Za njim je ostala bogata dediščina. Odločilnega pomena je bilo njegovo pričevanje pred zavezniško komisijo in na mirovni konferenci v Parizu, kjer je branil pripadnost Istre in se

ni oziral na zamere ne na levi ne na desni. Narod je treba rešiti, narodu koristiti!

Bogata je Milanovičeva knjižna dejavnost skozi dolga desetletja, ko je svoji Istri ponovno in ponovno dajal v roke molitvenik: »Oče, budi volja Tvoja« in tednik »Pučki prijatelj«. Zajetno je delo v dveh knjigah: »Hrvatski narodni prepoved u Istri« in pa »Moje uspomene«, v katerih nam podaja prikaz Istre v preteklosti in sedanjosti.

Š. M.

di. V jami so nekaj popravljali z vsoto, ki jo je dala vlada — zato... marmornata plošča Mussoliniju. O prvi priliki bo zletela... pod »Čelè«.

Torek, 20. septembra 1938

MUSSOLINI V PODBONESCU

Danes ob 5.30 popoldne je šel skozi Podbonesec Duce. Prišel je iz Trsta, kjer je glasno kričal o zmagovitem fašizmu in o prepiru med Hitlerjem in Češko glede spora za Sudete. Češko je imenoval zaničljivo »la salsiccia«, klobasa. V Gorici je močno zaropotal proti Slovencem in Goričanom namignil na... razširitev zaledja.

Ob dveh popoldne, na dano znamenje z zvonovi, smo morali vsi v Podbonesec. Vse so nas postavili na določena mesta po cesti in tam smo morali čakati do 5.30 — vsak na svojem mestu, posamično kontrolirani od orožnikov, miličnikov in policistov. Posrečilo se mi je polagoma dospeti do vogala neke gostilne, tako da bi vse videl, ne da bi vsi videli mene. Sčasom so se prisukali do mene še trije drugi kolegi, s katerimi sem se zabaval z dovtipi na račun pričakovanega Duceja. Hiše vzdolž ceste so bile vse nanovo pobeljene, slavoloki, zastave. Pričakovanje in napetost sta bila tako dolga, da bi se mnogi, zlasti prisiljenci kot jaz, najraje odpovedali sreči in se izmuznili domov, če bi bilo to dovoljeno. Pa kaj, ko si moral še za telesno potrebo vprašati orožnika. No, hvala bogu, ob 5.30 se je zaslišal iznad Stupice močan strel, kateremu so se oglasili, kakor ukazano, vsi zvonovi doline. Pozor! Duce je tu! Podestà⁸ priteče nervozen do mene in me vabi, da bi šel s kolegi na

prostor, določen za oblasti in odlične osebe. »Saj je vseeno,« sem mu odgovoril, »saj nismo bili uradno povabljeni!«

Prifrčala je dolga vrsta avtomobilov, ki so v začetku vasi že zelo počasi vozili. Ljudje ploskajo in z očmi iščejo Duceja. In Duce, čokat mož, zagorelega obraza, debeloglav, se dvigne na noge, stegne roko v rimski pozdrav in se ozira okoli, kakor bi koga iskal. Gre mimo vzklikajočih predstavnikov oblasti in se ustavi za eno minuto. Šele ko prispe do duhovnikov, se nekoliko bolj izrazito nasmehne. Tokrat so duhovniki, ki niso stegnili roke, sneli klobuk z glave. »Grazie«, jih nagovori Duce, in vpraša: »Kje je podestà?« Ko podestà priteče bliže, ga vpraša: »Come va il comune?« — »Moralmente bene, ma...« — »Ho capito, ho capito«, je odgovoril Duce in stopil proti avtu s stegnjeno roko kakor marmornat kip, in kakor bi hotel reči: »Kaj mi mar!« Tako je med kričanjem »Duce, Duce!« Mussolini na avtu prevozil Podbonesec in nato sfrčal proti Špetru. V drugem avtu za njim so bili nemški generali in v drugih avtih hierarhi.

Zanimivo je bilo gledati vtis prisotnih po Mussolinijevem odhodu. Nekatero ženo in učiteljico so si brisale solze od veselja, da so mogle vsaj videti »največjega« moža na svetu. Podestà ni mogel prehaliti svoje prisotnosti duha, ker je z enim »ma« povedal Duceju, da je tu mizerija. Možaki pa so komentirali: »Sem mislil, da je kdo ve kakšen! Saj je res navaden človek — saj je črn kakor Sicilijanec; saj izgle-

8) Župan, imenovan od oblasti.

pod črto - pod črto

Za kvaliteto življenja

Kvaliteta življenja — to je pojem, ki je kot ekologija, postal moderen v zadnjem času: sociologi, politiki, časnikarji, ljudje s ceste so se nenadoma zavedli, da družbe, držav in skupnosti ne moremo ocenjevati samo z materialnimi dobrinami, kot so število avtomobilov, televizijskih sprejemnikov (bolje če so barvni), vikendov, pogostih potovanj v tujino... Obstajajo tudi druge komponente življenjskega standarda, na katere premnogi dostikrat ne pomislijo, to je nekako nevidno bogastvo, ki je toliko bolj otipljivo v državah z visoko civilizacijo in razvito družbeno zavestjo. Kvaliteto življenja označujejo občutek socialne varnosti, gotovost de-

lovnega mesta, skrb za narodovo zdravje, človeško ravnanje s posameznikom v javnih ustanovah, sodiščih, na policiji, v urejenih in dobro opremljenih bolnišnicah, tudi svoboda mišljenja in tiska.

Kvaliteta življenja je torej pojem, ki mora zanimati vsakega posameznika, a je izrazito kolektivnega značaja, saj obstaja samo toliko, kolikor je na razpolago vsem brez izjeme. Po naravi ali zaradi družbenih razmer ogroženi posamezniki in skupnosti pa imajo večje potrebe in torej večje pravice. Tudi za manjšine obstajajo posebni elementi kvalitete življenja, ki jih je treba zagotoviti samo s posebnimi zaščitnimi zakoni. Na take

je bržkone mislil tudi general Petitti di Roreto, ko je ob koncu I. svetovne vojne širil na osvojenem ozemlju razglas, v katerem je pozival Slovence, naj se zadovoljni in srečni vključujejo v novo državo, ki jim bo jamčila vse pravice in kulturni preporod... Ker tiste obljube niso bile nikoli uresničene, kot tudi ne republikanska ustava, ki je sad protifašističnega boja, se torej nadaljujejo naši napor, da bi premagali čeri rimske birokracije, nezaupanje državnih organov, strah krajevnih dejavnikov kot tudi nezainteresiranost in nezavzetost širših krogov kot tudi posameznikov. Nezanimanje do nas je do neke mere razumljivo, ker jim nismo potrebni, sicer pa opažamo ta pojav tudi med Slovenci v domovini. Zdi se tudi, da se moramo z nekaterimi dejstvi počasi

da kakor kak pijanec; saj se ni izplačalo vse, kar smo morali storiti, samo da vidimo moža, ki v Rimu molze naše krave«, in tako dalje.

»KAPLAN ČEDERMAC«

V »Slovincu«, ki sem ga kupil v Čedadu,⁹ sem bral oceno novega psihološkega romana »Kaplan Čedermac«, ki ga je spisal neki Pavle Sedmak in ga je izdala kot svoje najboljšo letošnje delo Slovenska matica v Ljubljani. V »Kaplanu Čedermacu« je Sedmak mojstrsko opisal preganjanje in trpljenje slovenskih duhovnikov videmske nadškofije v letih 1933-34 in naslednjih zaradi slovenskega jezika v cerkvi. Dolgo sem se trudil, da bi ga dobil v roke, in končno se mi ga je posrečilo dobiti po prijateljih skozi Avstrijo čez Trbiž. Ko sem ga prebral, mi ni bilo težko spoznati, da se pod psevdonimom Pavle Sedmak skriva znani prijatelj in pisatelj France Bevk, ki se je znal v časih preganjanja tako spretno kretati po naših vaseh, da ni nihče sumil, da bi bil tujec. Tako je mogel neposredno zabeležiti podatke, ki so mu bili potrebni za roman. Da je on, mi potrjuje tudi to, da je spraševal po tukajšnjih priimkih. Da je izbral za kaplana priimek Čedermac, je najbrž vzrok ta: ravno ko sva sedela pri skončanem kosilu, je vstopil v obednico neki mutec iz sosednje vasi, ki mi je skušal s kretnjami rok, nog itd. nekaj povedati s takim navdušeujem, da se je Bevk glas-

no nasmejal. Povedal sem mu, da se mutec imenuje A. Čedermac iz O.

Kar je pisano v romanu, ni izmišljeno, ni pretirano, je le gola resnica, in sicer umetno omiljena, da bi se ne zdela pretirana. »Kaplan Čedermac« je historičen psihološki roman in prepričan sem ne le, da bo vzbudil pri slovenskih narodih zanimanje za zapuščene Slovence v Benečiji, ampak tudi, da bo več škodoval fašistovski Italiji kot je svoj čas škodovala Avstriji knjiga Silvia Pellica »Le mie prigioni«.

16. novembra 1938

IZLET NA BANJŠICE

Avto laškega prijatelja je dvignil soseda in mene in nas peljal do Solkana. Prijazni župnik, Benečan, navdušen Slovenec, nas je pogostil s kosilom in zalil z dobrim solkancem. Po kosilu — naš avto je bil prestar za tako naporno pot — je najel avto nekega domačina, ki nas je prepeljal v Grgar. Na nesrečo ni bilo župnika, s katerim smo upali kramljati par uric, zato smo podaljšali pot do Bat. Župnik v Batah je bil dobro nadomestilo za grgarskega. Izpozabili smo se tako, da nam je moral župnik pripraviti večerjo, v veliko veselje kuharice Terezine Kajbostega, doma iz Biljane, ki je nekoč služila tudi v Benečiji.

Spali smo v Solkanu in šele danes privandrali domov s pomočjo korier.

Kako se človek počuti kot doma v družbi gostoljubnih slovenskih duhovnikov! Kako je vse mrzlo v laških župniščih!

(se nadaljuje)

9) Po italijansko-jugoslovanskem dogovoru o recipročnosti avgusta 1935 so nekatere jugoslovanske liste smeli prodajati v Italiji, vendar so fašisti na terenu to na vse načine ovirali.

pod črto - pod črto

sprijazniti, pa čeprav so boleča. Zelo stvarno lahko računamo, da nekaterih problemov človeštva sploh ne bo mogoče rešiti, zato je tudi čisto mogoče in naravno, da bo protislovanski odpor trajal dalje kljub vsem našim naporom in kljub redkim posameznikom... Prav tako se zdi, da se bomo morali zadovoljiti z nezadostno stopnjo zaščite, kakor je moč razumeti poročila slovenskih članov posebne vladne komisije, ki je bila zadolžena pripraviti zakonski osnutek za globalno zaščito. Prav tako zgleda, da se bomo morali sprijazniti z dejstvom, da nas večinska komponenta tržaškega prebivalstva ne bo nikoli sprejela kot enakopravnega partnerja... če nas odrivajo in če se ne zanimajo za našo kulturo in problematiko, se pač ne bomo več kot toliko

silili, saj bi niti ne bilo dostojno. (Nalašč smo se izognili oznaki »italijanska večina«, ker niti ne gre za Italijane, saj tržaško prebivalstvo nikakor ne more veljati za narodnostno ali rasno »čisto«... Nekoč so trdili, da mešanje ras in kultur prispeva k večji biološki moči prebivalstva in večja njegova inteligenčnost — te trditve sedanje težnje postavljajo vse bolj na laž, saj Trst biološko propada, pa tudi glede inteligence, kulturnosti in podjetnosti bi lahko marsikaj rekli — pristni Tržačan pozna dar udobnega življenja).

Po vsem tem se torej postavlja vprašanje kvalitete življenja, ki si jo mora manjšina sama omisliti in si jo pridobiti, ne glede na ravnanje oblasti. Tako se za manjšino zdi kvaliteten, da se skuša krepiti, si zagotoviti

fizični obstoj in ob različni ideološki ali politični usmerjenosti najti skupno pot za obrambo svojih življenjskih koristi; da si zna ustvariti zdravo okolje in ga braniti; da domiselno in organizirano skrbi za lastne ustanove, šole, društva; da zna vsem svojim komponentam, torej tudi proletariatu in kmetom in Slovencem, ki so izgubili neposredni stik z organizacijami, posredovati vrednote kulture, narodne zavednosti in svoje prisotnosti na teritoriju; da zna ustvariti skupne oblike gospodarske dejavnosti (zadruge, dolgoročne načrte v skupne namene); da je sposobna kaj žrtvovati tudi v negospodarske namene...

Dejanj smo torej potrebni in ne samo nemočnega jamranja, ko nam država ne da, kar nam je dolžna.

V IDRIJSKIH KRNICAH

Ko sem bila sedemletna deklica, sem živela pri teti in dedku v Idrijskih Krnicah. Naša skromna hišica se je stiskala k bregu pod vrhom Jelenka.

Zelo lep je bil pogled čez morje dreves — tja do Porezna in do belih Karavank. V poletnih dneh me je zora večkrat našla na štoru pod hišo. Z občudovanjem in nekim skrivnostnim hrepenenjem sem strmela v jezero snežno bele megle, ki je polnila uso dolino. Zdelo se mi je, da bi lahko zdrsnila čez belo gladino do Triglava. Prežemal me je veličasten občutek.

Klic tete: »Zajtrk te čaka!« me je običajno hitro predramil iz nebeškega počutja. Čudovit vonj žganecv je prihajal iz kuhinje in vabil na zajtrk. Z velikim tekom in z užitkom sem pojedla.

»Le use pojej!« mi je govorila teta. »Dolga pot v šolo te čaka!«

Rada sem imela mojo stezico, ki se je vila skozi gozd. Ob tej poti me je čakalo veliko prijateljev in sošolk. Prvi smreki je bilo ime Mojca. Nato je bil bor Matjaž ter mnogo tet in stricev. Čeprav so bila samo drevesa, so bila zame prava živa bitja. Približno na pol poti sta rasla dva lepa, mogočna macesna. To sta bila moja starša. Njune veje so visele prav do tal. Kadar sem se jima potožila, so se veje spremenile v mehke, čuteče roke, ki so me z ljubeznijo božale. Včasih mi je bilo res hudo, v dušo so mi rezali domotožje, osamljenost in zapuščenost, in kadar mi je najbolj manjkalo mamine ljubezni, — sem se stisnila k »mami« macesnu in se ob dišečem deblu bridko zjokala. Precej časa je minilo, preden sem se zavedala, da govorim sama s seboj. Sram bi me bilo, če bi me kdo slišal, toda dobro sem vedela, da ni daleč naokoli žive duše.

Gozdna stezica se je včasih spremenila tudi v Smrekarjevo ulico v Izoli. Tam živi mama in tam sem živela tudi jaz — nekoč. Veliko trgovin je bilo v moji gozdni »Smrekarjevi ulici«. V slaščičarni sem si kupila »slasčice« in »sladole«. Dobrot je bilo na pretek. Ko sem prišla pred šolo, sem jih imela polne roke: češarkov, vejic in gob.

Petega junija ob zori je prišlo s soncem tudi mnogo oblakov. Na južni strani so bili beli, na severni pa temni in nizki. Ta dan sem imela pouk popoldan. Teta je skuhalo kosilo malo prej. Ječmen in še posebno ocvirkovco sem hitro pripravila.

»Teta, kaj naj vzamem dežnik?« sem uprasha.

»Ja, ja, pa pohiti, da te ne bo nevihta!« Z majhno tesnobo sem se odpravila na pot. Nisem še prehodila pol poti, ko je že pričelo deževati. Postajalo me je vedno bolj strah. Blisk in močan pok sta me tako prestrašila, da sem se v hipu odločila: »Nazaj domov grem — pa naj bo, kar hoče!« S težko vestjo sem odprla vežna vrata.

»Kaj delaš tu?!«

»Kaj nisi šla v šolo?!«

»Kaj bo rekel učitelj?!« me je teta v eni sapi očitajoče uprasha.

»Preveč se bliska!« sem s povešano glavo tiho odgovorila.

»Pa tudi dedek je zadnjič rekel, da je nevarno hoditi po gozdu — ob nevihtah. Lahko trešči v kakšno smreko!« sem še hitro dodala.

Brez besed je teta sedla k mizi in z veliko žlico molče zajemala ječmen iz okrogle sklede. Čutili je bilo, da ni več huda. Tiho sem si vzela v naročje punčke in se šla igrat k oknu na koncu hodnika, kjer so bile stopnice, ki so se dvigale do podstrešja. Stopila sem na peto stopnico, zložila use punčke iz cunj na okensko polico in se igrala.

Velike kaplje dežja so drsele po steklu. Vedno pogosteje so bliski osvetljevali češnjo pred hišo. Ni me bilo več strah, počutila sem se na varnem.

Nenadoma mi strašno zazveni v ušesih. Čutim, da me neka sila vrže na tla.

Počasi odprem oči. Na koncu hodnika zagledam teto uso rdečo, kot da bi bila goreča bakla. Krili z rokami in kriči: »Hiša gori! Hiša gori!«

»Tudi jaz moram ven, ven,« si govorim. Z veliko težavo se poberem. V glavi se mi vrti. Koleni se mi tresejo. Hodnika ni nikoli konec. Pijano se opotečem po njem. Ko pridem končno ven, zavoham močan vonj, ki me zapeče v nosu.

Pod češnjo zagledam teto. Zdaj ni bila več rdeča. Držala se je za glavo in z velikimi očmi gledala v hišo. Tudi jaz sem se strahoma ozrla po njej. Z velikim olajšanjem sem se usedla na tla. Šele tedaj sem opazila, da močno dežuje. Mrzle kaplje so mi prijetno svežile obraz.

»Treščilo je, treščilo!« se zasliši dedkov glas izza hiše.

ALI SE NAŠ KOLEDAR MOTI? SMO V LETU 1981 ALI 1985?

Nismo vstopili v leto 1981 temveč v leto 1985. Toda zakaj nas uradni koledar pomlaja kar za štiri leta? Vse je pravzaprav zelo zamotano. To ni vprašanje, ki bi zadevalo zvezdoslovce. Računi, ki zadevajo uradni začetek leta v skladu s soncem in zvezdami, so tisti, ki jih je ukazal že Julij Cezar, nato pa še papež Gregor XIII. Vprašanje, ali smo v letu 1981 ali v 1985 nima nobene zveze s temi preračunavanji. To je stvar zgodovinarjev in ne zvezdoslovcev. Kako je vendar mogoče določiti začetek časa? S katerim datumom začeti? Lepo bi bilo začeti s štetjem časa od ustvarjenja sveta. To je skušal Julij Afriški, srednjeveški kronist in ga postavil v leto 5500 pred Kristusovim rojstvom. To je »aleksandrijski« čas, ki ga še upoštevajo kristjani v Aleksandriji. Grki so šteli leta po olimpiadah, ki so jih prirejali vsaka štiri leta, Rimljani pa so se naslonili na leto ustanovitve mesta Rim. Toda vse to je polno fantazije in legendarnosti. Krščansko štetje se naslanja na leto Kristusovega rojstva. Toda kdaj se je rodil Odrešenik? Uradna zgodovina ga ne priznava. Edini vir so Evangeliji, ki pa nikjer ne podajo točnega časa. Naše štetje je bilo določeno šele v VI. stoletju. Dela se je lotil opat Dionizij Mali, po rodu Scit. Živel je v Rimu in je bil priznan kanoist — pravnik in računar. Ko je objavil praznovanje Velike noči za posamezna leta, je uskladal rimsko štetje s krščanskim in določil leto Kristusovega rojstva leta 753 po ustanovitvi Rima.

Danes vemo, da se je Dionizij zmotil kar za štiri leta. Natančno preučevanje zgodovinskih podatkov, ki govorijo o Kristusu in Evangelijih, se ne ujemajo. Večina kronistov meni, da se je Kristus rodil 5 let prej in je umrl okoli leta 35. Če je to res, smo stopili letos v leto 1985 po Kristusovem rojstvu. Vprašanje pa je le radovednost. Le dolgost leta mora sovpadati z astronomskim štetjem. Prav pomota te vrste, je zahtevala, da je moral Julij Cezar nadomestiti zamudo kar 90 dni. Prvi rimski kralj Romul je namreč določil koledar desetih mesecev in leto se je začelo z marcem. Zato so še danes september, oktober, november in december — sedmi, osmi, deveti in deseti mesec, kar pa

dejansko ne odgovarja. Kralj Numa Pompilij je letu dodal dva meseca: januar in februar za decembrom. S takim štetjem se je zgodilo, da so čez 500 let slavili prvi januar sredi poletja. Šele Julij Cezar se je lotil prave koledarske reforme in v letu zmede dodal 90 dni in leto podaljšal na 445 dni.

Tudi Cezarjevi računi niso bili točni, čeprav se je naslonil na odlične egipčanske računarje. V nadaljnjih stoletjih so opazili, da je svet v zaostanku za soncem in zvezdami za 10 dni. Šele papež Gregorij XIII. se je leta 1582 lotil reforme koledarja in določil popravek zamude 10 dni. Tedaj so od 5. oktobra skočili v eni noči na 15. oktober. Tako se je začel gregorijanski koledar, ki je uvedel prestopna leta in stoletna leta, da je uskladal trajanje leta s soncem in zvezdami. Zdi pa se, da tudi Gregorijev sistem ni povsem točen. Ne gre več za razlike v mesecih, ne v dneh, temveč v sekundah. Ta popravek pa prenese vsaka ročna in kuhinjska ura.

VLADIMIR KOS

Večerni haiku po naše

*So zadnji
rumenkasti listi na veji,
ki tli?*

*Na sivozelenkastem pladnju
iz pen
in sol!*

*zapuščajo
kriki galebów
oseki večer ...*

V IDRIJSKIH KRNICAH

Kot da bi se bili zmenili, se s teto počasi približava hiši. Čutili sva, da je nevarnost minila. Premočeni capljava po hiši in iščeva.

»Kaj iščeva?« vprašam.

»Pot strele!« zašepeta.

Na hodniku najdeva dve luknji v zidu. Povezani sta z rjavo-rdečo črto, ki vodi do stopnic in dalje po dimniku na podstrešje. Počasi pogledava v dedkovo kovačnico. Sredi prostora je ležala zvita kosa. Leseni ročaji orodja so bili vsi v treskah. Začuden sva buljili v to razdejanje.

Treščilo je v našo hišo, v naš dimnik, ob vznjožu katerega sem se igrala.

»Vidiš, če bi bila šla v šolo, bi ti bilo vse to prihranjeno!« mi poočita teta z žalostnim glasom.

»Je že moralo biti tako,« je v moj zagovor dejal dedek.

Vonj po žveplu je izginil. Polovica dimnika je ležala pred hišo. Prenehalo je deževati. Sonce je spet hudomušno pokukalo izza oblakov. Zdelo se mi je, da mi pravi: »Saj ni bilo nič hudega, samo malo strahu!«

Očarljiva rdečelaska koruza

Kaj se ni nasmehnila in vrgla nazaj neurejeno grivo, ki jo je česal poljski veter, ta očarljiva rdečelaska, koruza? Razmaknilo se je liče pod pritiskom zrele nabreklosti in pokazale so se ravne vrste zdravih zob; ta nasmeh osvaja in pravi nekako takole: »Dokler sem jaz tu, se ti ni treba bati lakote«. Ali pa: »Pridite, ptice neba, in zobajte mlado zrnje«!

Pol leta je srkala iz zemlje, zbirala, iskala, pretakala in presnavljala ta vitka poznavalka alkimije, ki iz leta v leto izpreminja hlevski gnoj v rumeno zlato. Prišel je nekega dne učenjak, odnesel zrno, ga zdrobil, dal pod debelo lečo in s privzdignjeno brkato ustnico važno izpregovoril: »Zea mays«, je imenoval koruzo z botaničnim imenom, »vsebuje eterična olja, smolo (seveda je smola, če moraš jesti samo polento, je pomislil) in dalje neki alkaloid, glikozidno grenčino, čreslovino, saponine, rudninske snovi, fitoserine in fitohormone, vitamine A, B1, B2 in PP; iz nje pridobivamo dietetično olje in grozdni sladkor.«

Poljska lepotica je ujela učenjakove besede, ki jih je prinesel veter ter se nasmehnila lastni imenitnosti.

Toda v katero naravno okolje bi jo postavili, če pomislimo na njeno obliko in barvo? Katero deželo bi nam priklicalo v spomin njeno prvotno ime »mays«? Deželo Inkov in Aztekov vendar, Ekvador in Gvatemala: ena od teh dežel je njena prvotna domovina. Stari Indijanec Sivi Orel se je svetostno oziral po polju, ko je zorela: vedel je, da je koruza, mays, božji dar, ki ga je legendarni junak Hiawatha prinesel njegovemu rodu iz samega neba in je zato rastlina sveta. Mehikanci si iz nje že stoletja pridobivajo žgano pijačo »chicho« ter si z njo tešijo žalost.

PRINESLI SO JO KONKVISTADORES OGROG LETA 1520

Indijancem, ki so imeli sveto spoštovanje do vsega živega, jo je torej podaril nebeški junak: nam Evropejcem, ki se v etosu do narave ne moremo kosati z njimi, pa so jo prinesli stvarni in divjaški konkvistadores okrog leta 1520. Od tedaj je koruza brez težav osvojila vse dežele z zmerno toplim podnebjem in strokovnjaki so se

poigrali z ustvarjanjem novih hibridov, zaradi česar imamo danes že ne samo rumeno, temveč tudi rjavo, rdečo, črno, belo, sivo in celo nadvse lepo pisano koruzo. Kdor to prvič sliši, bo debelo gledal ter si predstavljal polento vseh mogočih barv. Pa kaj ne bi bil nad vse lep in vabljev krožnik s kupčki take pisane polente?

Raznolikost hibridov pa ni samo v barvi, temveč tudi v obliki in velikosti: imamo že jajčaste, storžaste in valjaste oblike, velikost pa gre od treh do približno štiridesetih centimetrov. Nad vse ljubki so ministorži, ki so v prvi vrsti dekorativni. Strokovnjaki pa skušajo koruzo imunizirati tudi proti mrazu: tako so vzgojili vrsto, ki uspeva tudi v hladni in mrki severni Nemčiji.

KORUZNI LASKI

Toda koruza, taka, na kakršno smo mi vajeni in ki je mati vseh koruz na svetu, je otrok sonca. Pomislimo samo na Furlanijo in na slepeče poletno sonce: kako prijetno se upogibajo koruzini laski na meter in pol visokih in slokih steblih. Prišel bo simpatičen, zajeten človek v brado, klobukom in vrečko v rokah; prišel bo zjutraj, ko se je rosa že osušila, a sonce še ne pripeka: njega ne zanimajo storži, temveč prav laski, ki so zdravilni del koruze; to se bo zgodilo v času, ko še ni prišlo do oprasitve. Ko bodo vrečke polne, bo odšel. Nekje sredi ravnine, skrit med murvami, je njegov dom. Posušil bo koruzine laske ter jih skrbno shranil med zelišča in maže. Prepoznali ste ga, seveda: Gospod Samozdrav je erborist. Čeprav se zaveda, da prihaja zanj zlata doba, ker se človek vse pogosteje zateka k zdravljenju z zelišči, mu ni prav nič do zaslužka. Zanj je važno le eno: »Divinum est lenire dolorem« kar pomeni, da je božje ali božansko lajšati bolečine. Prizibala se bo k njemu zajetna gospa in se pritožila čez vago. Ves blažen ji bo predpisal čaj iz laskov: pest na liter vroče vode. Mimogrede bo povedal, da bo uspeh zagotovljen, samo če ne bo nič jedla. Čez mesec dni bo ženska priskakljala k njemu lahka kot srna, da se mu zahvali. To v primeru, da je bila poslušna. Prihajala pa bo cela vrsta ljudi z mogočimi in nemogočimi težavami in vsakemu bo Samozdrav pojasnil, da je koruza med vsemi

- KRAPEC, razširjen iz Gorice preko Benečije do Vidna in okolice, a prisoten tudi v ZSSP: GO, Laško, MB, Dol. Lendava, v zapisu *Krapic* v Ljutomeru. Morda iz zoon. *kràp*, morda istoveten s sst. *krápec* = eine Mehlspeise, der Fladen (Plet.), spada torej v isto pomensko kategorijo kakor *Štrukelj*, *Gubana* ipd. KRAPEC v Gorici, z arhaično končnico *-ic* CRAPIZ v Sovodnjah v dolini Aborne, Bardu, Gorjanih, Centi, Reana del Rojale, Vidnu, Campoformidu, Pasian di Prato, Fagagni, Treppo Grande; CRAPIS v Pagnacco (UD) in Porcii (PN); v poit. obliki CRAPESI v Gorici.
- KRASNIK, pogosten na Goriškem v poit. zapisu CRASNICH: formant *-nik* kaže na prebivališče, v osnovi je verjetno ftn. *hrást* z zamenjavo *h/k*, ki je pri atn. in tpn. pogostna (prim. *Krástje*, redkeje *Hrástje* pri Bardu, toda prebivalec je le *Hráščan!*) Prim. *Hrast*, *Hrastič*, *Krašček*.
- KRAŠČEK, po prebivališču s formantom *-šček* iz ftn. *hrást* z zamenjavo *h/k*, prim. *Krasnik*; v Števerjanu.
- KRAŠVEEC, po poreklu s Krasa, v ti obliki v Gorici, v poit. zapisu s hiperkorekturno geminato in arhaičnim formantom *-ic* CRASSEVIG v Corno di Rosazzo, v deformirani obliki GRASSEVIZ v S. Giovanni al Natisone, v poit. zapisu z nadiškim narečnim formantom *-ac* CRASUVAZ v občini Sv. Lenart. KOS 1498 *Marin Grashowecz* v Vremah.
- KRAUS, nem. priimek (= koder), ki se je bohotno razširil po vsi Sloveniji v raznih pisnih oblikah, prim. ZSSP. Tu v ti obliki (Tržič), KRAUSS (Viden), KREUS (Gradež) in v posl. obliki KRAVOS v Gorici in Sovodnjah ob Soči ter v poit. zapisu CRAVOS v Gorici in Vidnu.
- KRAVANJA, iz zoon. *kráva* z redkim večalnim (?) formantom *-anja*; v ti obliki v Kanalski dolini (Trbiž, Ukve, Pontablja) in v Gradežu, v poit. zapisu CRAVAGNA v Ronkah; ZSSP: Tolmin, Radovljica, KR, LJ. Prim. *Kravič*, *Kravin*, *Kravina*.
- KRAVIČ (?), osamljen primer v poit. zapisu CRAVICH v Gorici; patr. s formantom *-ič* po vzdevek *Kráva* po zoon. (ZSSP: —) ali rajši popačen zapis za priimek *Kravec*, *Kravic* (ZSSP: LJ, MB), kar utegne biti tudi iz *Kraus*. Prim. *Kravanja* ipd.
- KRAVIN, nekaj primerov v zapisu CRAVIN v Trziču in okolici, ZSSP: —; morebiti v zvezi z redkim atn. *Kravina*, gl. dalje tam.
- KRAVINA, iz atn. (zoon) *Kráva* z večalnim formantom *-ina*, ZSSP: PT; pogosten na Trbižu, sicer še v Pontablji in Vidnu. Prim. *Kravanja* ipd.
- KRAVOS, gl. *Kraus*
- KRČIVOJ, nekaj primerov le na Trbižu, je videti stsl. dvodelni atn.: v prvem delu verjetno gl. osnova *krčiči*, tipična za vzhodne sl. dežele (prim. E. Bezljaj, *Krčevine*, Slavistična Revija 1955, str. 7), kaže na severovzhodno poreklo tega priimka (ZSSP: MB), ki ga ne znam razlagati.
- KREMPL, narečni zapis sst. *krémpelj*, pomeni lakomnega človeka. Osamljen primer v Lignano Sabbiadoro.
- KREN, ftn. *hrèn* z zamenjavo *h/k* (o tem prim. *Krasnik*), tu le v Gorici; ZSSP: zelo pogosten v obeh variantah *Hren* in *Kren*.
- KRESTAN, osamljen primer v zapisu CRESTAN v Azano Decimo (PN); iz hgn. Christianus (NP *Cristiàn*), manj verjetno iz hgn. Christophorus (prim. P. Skok, Etimološki rječnik I, 688), ZSSP: LJ, v pisni varianti KRISTAN izredno razširjen, Prim. *Kristan*, *Kristančič*, *Kristanec*, *Križman*, *Križmančič*, *Križnič*, *Kržečič*, *Kržič*.
- KREŠ, star sl. in splošno sla. atn., tu le v Missio 1599 *Zorz cresch* od Sv. Silvestra pri Sv. Lenartu, morebiti spada sem tudi CRES v Pasian di Prato (UD); prim. *Krešič*.
- KREŠIČ, patr. s formantom *-ič* iz prejšnjega, le v Missio 1602 *Michel del q(uondam) Helar Cresiz de perseria* v Srednjem (Preserje je zaselek pri Srednjem).
- KRETIČ, navaja ga Pizzagalli v obliki CRETIC ob poit. CRETĪ za S. Canzian d'Isonzo, patr. s formantom *-ič* iz kakega težko ugotovljivega atn. v hipokoristični obliki ali iz sst. *kréta* = fauler, ungeschickter Mensch, psovka za lenega, nerodnega človeka (Plet.).
- KREUS, gl. *Kraus*
- KRISCHAN, gl. *Križan*
- KRISTAN, pisna varianta priimka *Krestan*, gl. dalje tam. Osamljen primer v zapisu CHRISTIAN v Gorici.
- KRISTANČIČ, patr. s formantom *-čič* iz prejšnjega atn., v ti obliki, v zapisu KRISTANCIG in poit. zapisu CRISTANCIG na Goriškem, slednje tudi v videnski okolici.
- KRISTANEC osamljen primer na Trbižu, patr. s formantom *-ec* iz atn. *Kristan*.
- KRIŠČAK, osamljen primer v zapisu KRISZHIAK v Pordenunu, ZSSP: —, po prebivališču z narečnim formantom *-ščak* iz sst. *križ*.
- KRIVEC, zelo razširjen priimek v ZSSP, tu le nekaj primerov v Vidnu, je apelativ z več pomeni: morda pomeni krivonogega ali sploh krivega človeka; morda je priimek nastal po imenu severovzhodnega vetra; morda je metonimičen priimek po čevljarskem orodju.
- KRIŽAN, osamljen primer v ponem. zapisu KRISCHAN (današnja izreka: krišan!) v Gorici; po poreklu iz kraja *Križ*, kakor jih je na Primorskem ničkoliko, prim. SVI I, 305 atn. *Križ*.
- KRIŽANAC, osamljen primer v poit. zapisu CRISANAZ v Vidnu, menda nadiškega izvora; gotovo iz sst. *križ* ali kakega tpn. *Križ*, pomenov in razlag je pa veliko na voljo.
- KRIŽMAN, patr. iz hgn. Christianus s formantom *-man* (prim. Jakopin, Vprašanje priimkov na *-man* v slovensčini) v pisnih variantah KRIZMANN (Viden) in KRISMAN (Trbiž). KOS 1377 *Crisman* v Čadrgu, *Grisman* v Podmelcu, 1485 *Chrisman* v Vrhu, 1524 *Crisman*, *Crismann* iz Križa v Prečniku. Prim. *Krestan* ipd.
- KRIŽMANČIČ, patr. s formantom *-čič* iz prejšnjega; osamljen primer v poit. zapisu CRISMANCICH v Gorici. Pizzagalli navaja KRISMANCICH ob poit. CRISMANI za Tržič. Prim. *Krestan* ipd.
- KRIŽNIČ, patr. s formantom *-ič* iz hgn. Christianus, v ti obliki v Gorici in Krmínu. Prim. *Krestan* ipd.
- KRKOČ, osamljen primer v zapisu KERKOC v Bibioneju; ZSSO: GO, Radovljica, LJ; *Krkoc*: Radovljica; *Kerkoč*: Krško, LJ, GO, Tolmin. Temno. Morebiti v zvezi s tpn. *Krkávče* pri Kopru.
- KRMOLJ, Pizzagalli navaja to obliko in KERMOLI ob poit. CARMELI za Tržič; ZSSP: Sežana. Temno. Morda je istoveten s sst. *krmol* = *krmúlja* = der Felsenvorsprung, die Anhöhe (Plet.), metonimičen vzdevek zaradi velikega in strlečega nosa ali kar zaradi prebivališča na kaki krmulji; morda sovpada s sst. *krmélj* in pomeni krmežljavega človeka, v ZSSP je priimek *Krmelj* zelo razširjen. Prim. tudi F. Bezljaj, SVI I, 309 »Krmáčina«.

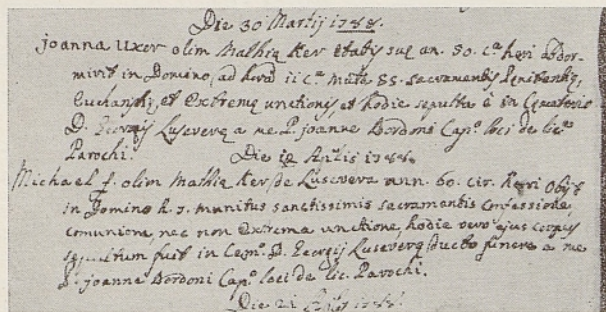

KRPAN, iz prid. *krp* = trden, v prenesenem pomenu »psovka staremu človeku; stari krp!« (Plet.); v ti obliki v Gorici, KERPAN v Gorici in okolici; KOS 1494 *Michel Kerpan, Kerpann* v Mirnu; precej razširjen v ZSSP.

KRSTIČ, osamljen primer v zapisu CHERSTICH v Vidnu; patr. s formantom *-ič* ali iz kakega hgn. (Christianus, Christianus ipd.), ali iz sst. *krst*.

KRŠEVAN, sl. oblika hgn. Chrisogonus s prehodom *g* > *v*; pogosten v ZSSP v raznih zapisih; tu KERŠEVAN v Sovodnjah ob Soči, z it. patronimičnim formantom *-i* KERSEVANI v Gorici in Števerjanu, KERSOVANI v Gorici, v poit. zapisu CHERSOVANI v Krminu. KOS 1499 *Kherssowan, Steffan Kherssowan* na Vipavskem. Prim. *Krševanič*.

KRŠEVANIČ, osamljen primer v poit. zapisu CHERSOVANICH v Vidnu; patr. s formantom *-ič* iz prejšnjega atn.

Kaplan Johannes Bordon je 30. marca in 12. aprila 1788 vpisal v Prvo knjigo mrtvih častitljive cerkve sv. Jurija v Bardu priimek Ker ob siceršnjem vpisovanju Cher.

KRT, zoon. in atn., le v arhaičnem zapisu KERT v Campofornidu (UD) in v poit. zapisu CHERT v Vidnu. Zelo previdno postavljam hipotezo, da je s tem istoveten tudi priimek CHER (*Kér*) v Terski dolini, ki naj bi se iz *krta* razvil z ohranitvijo arhaičnega refleksa za polglasnik *e* nam. modernega *a* in z omejitvijo izglasnega *-t*: slednji pojav je zelo pogosten v rezijanskem narečju, v terskem je redek. KOS 1523 *Primus Krt* v župi Batuje. CHER je prisoten tudi v Čenti in Vidnu. LCI *Cher, Ker, Cker, LML I Ker, Cher*, lat. gen. *Cherij*.

KRUČIL, v tem zapisu samo v ZSSP (Tolmin), tu le v it. zapisu CRUCIL v Nadiških dolinah (občine Podbonesec, Špeter, Sv. Lenart, Grmek), Čedadu, Moruzu (UD) in Gradežu. Videti je hibrid med romansko osnovo (kak atn. ali tpn. iz *crux*) in nem. hipokrističnim formantom *-el* (*-le, -il*).

KRUDER, tako v ZSSP v MB in Konjicah, v zapisu CRUDER v Vidnu, Tržizmu in Smardeči, Trinkov kolar 1967, str. 48, ga navaja tudi v Roncu, v zapisu CRUER v Codroipu, je videti nem. porekla; v zapisu CRUER je *-d-* lahko izpadel, kakor je izpadel intervokalični *-d-* v ven., kar bi izpričalo o starosti izposojenke. Sicer je pomen teman.

KRUŠIČ, zelo pogosten v ZSSP, tu le po Pizzagaliju v poit. zapisu CRUSICH v Tržiču ob poit. CROCI. Izvor in pomen mi nista jasna.

KRŽETIČ, endemičen v dolini Kozice, le v zapisu CRISSETIG, menda poredkoma CRISSETICH, danes tudi v Čedadu; Missio 1602 *lucan cresetigh, Ma-*

ria Grisetigh v Hostnem; patr. s formantom *-ič* iz atn. *Kržè*, ki je nastal iz kakega hgn. (Christianus ipd.). Prim. *Krestan* ipd.

KRŽIČ, patronimik s formantom *-ič* iz hpk. *Kržè* po atn. *Križman* iz hgn. Christianus, Christianus; zelo razširjen po Sloveniji (prim. ZSSP: *Kržič, Keržič* ipd.), osamljen primer v Vidnu v poit. zapisu CHERSICH; Pizzagalio ga navaja v isti obliki ob poit. CHERSI za Tržič. Prim. še SVI I, 316 »Krželjski potok«.

KUCAR, gl. *Kuhar*

KUGLIČ, patr. s formantom *-ič* iz nem. sst. *Kugel* = krogla; v poit. zapisu CUGLIC v Palmanovi, CUGLIC v Romans d'Isonzo; ZSSP: *Kuglič* v LJ, toda prim. tudi *Cugel* v LJ in *Cugelj* v LJ, NM, Litiji in Krškem. Prim. *Bubnič* in ev. *Bombič*.

KUHAR, po poklicu, osamljen primer z delno poit. grafijo KUCAR v Tržiču.

KUK, bržkone istoveten s pogostnim hrn. in hdn. *Kuk* iz sst. *kòlk*, prim. SVI I, 271. Tu le na Trbižu in v Treppo Grande (UD).

KUKOVAC, narečna oblika zoon., ki lahko pomeni lesnega molja, črva ali črnega prasca (ali ščurka?). Le v poit. zapisu CUCOVAZ v Špetru, Podbonescu, Čedadu, Vidnu, Codroipu in Pordenunu ter v obliki CUCAVAZ v Vidnu. ZSSP pozna razširjen priimek *Kukovec*.

KULAVAN, Missio 1602 *Griur culauan* v Garmku; ZSSP: — ; iz hgn. Nicolaus s formantom *-an* (prim. *Lukan*). Prim. *Culetto* ipd.

KUMAR, pogosten priimek na Goriškem in v Vidnu, pogosten tudi v ZSSP; morebiti po izvoru iz Kojškega: to krajevno ime izpričuje Janežič tudi v obliki *Kumsko*; morebiti iz nem. sst. *Kummer*; morebiti pisno križanje s priimkom *Humar*, gl. dalje tam.

KURALT, osamljen primer v Pordenunu, sicer pogosten v severovzhodni Sloveniji (prim. ZSSP), morebiti iz germanskega atn.

KURET, zoon. (žaba), tu le v poit. grafiji CORET in v poit. obliki CORETTI v Gorici. Pogosten v ZSSP.

KUSSIAN, gl. *Kušlan*

KUŠLAN, osamljen primer v Cervignanu, ZSSP *Kušlan* v Logatcu, LJ in KR, *Kušljan* v Logatcu in na Dolenjskem. Temno, morda iz hgn. Kozma, morda iz kakega tpn.; morebiti spada sem tudi osamljeni KUSSIAN na Trbižu preko *lj* > *j*, kar je značilno za beneške dialekte.

KUSTERLE, tako v Gorici in Gradežu, ZSSP: Tolmin, Radoveljica, KR, Litija; menda nem. porekla. Prim. *Kustrin*.

KUSTRIN, pogosten v Gorici, ZSSP na Zahodu in na Dolenjskem, verjetno podobnega izvora kakor prejšnji.

KUŠČAR, zoon., v Gorici.

KUTIN, osamljen primer v Pordenunu, utegne biti fr. priimek, toda zapis s *k* priča, da gre za priimek, ki je široko razvejan po Sloveniji (ZSSP: od Sežane in Tolmina do MB); ali se za tem imenom skriva kak težko ugotovljiv atn. ali gre morebiti za ftn. *kútina* iz stare visoke nemščine *chuttina*, bo težko dognati.

KUZMIN, patr. s formantom *-in* iz hgn. Cosma; tako v Gorici in Sovodnjah ob Soči, ZSSP: GO, LJ, MB.

KVAS, prozornega pomena, v ti obliki le v Tržiču in okolici, v poit. zapisu QUAS v Cordenonsu (PN) in Tramonti di Sopra (UD), QUASS v Tržiču.

L

LACO, gl. *Lah*

LACOVIG, gl. *Lakovič*

LADIČ, patr. s formantom *-ič* iz hpk. *Lado* k atn. *Vladimir*; tu le v poit. zapisu LADICH v Ronkah; ZSSP: *Ladič*: Sežana, II. Bistrica, LJ, Litija; *Ladič*: Litija.

LAH, iz etnonima *Vlah* (prim. SVI I,324 »Lahinja«), priimek po etničnem poreklu: na Tržaškem, delno na Goriškem in v Reziji rabijo danes izraz *Lah* za Italijane, v Benečiji in delno na Goriškem za Furlane. Možna druga razlaga: (*V*) *lah* je hpk. k atn. *Vladislav* ali *Vladimir*. V ti obliki osamljen primer v Buttriu pri Vidnu, v poit. LACO na Goriškem. KOS 1498 *Michel Lach* v Baču.

LAHIČ, patr. s formantom *-ič* iz hpk. (*V*)*lah*, gl. dalje pod *Lah*; izpričan le v Trinkovem koledarju 1965 za Dolenji Barnas.

LAKOVIČ, le nekaj primerov v zapisu LACOVIG v Gonarsu (UD), patr. s formantom *-ič* iz hpk. *Láko* k hgn. *Lazzarus* (Prim. P. Skok, Etimologijski riječnik II, 277). ZSSP: *Lakovic* v GO. Prim. ev. *Lalič*.

LALIČ, metr. s formantom *-ič* iz hpk. *Lála* k atn. *Laura* ali patr. k hgn. *Lazzarus* (prim. P. Skok, Etimologijski riječnik II, 277). Po Cracinovem pričevanju izginuli priimek v pisni obliki LALIG v Skrutovju pri Sv. Lenartu. ZSSP: — . Prim. ev. *Lakovič*.

LAMBERTI, gl. *Lampe*

LAMPE, hpk. s formantom *-è* za mlada bitja iz stvn. atn. *Lantperah* > *Lamprecht* (prim. SVI I, 326); v ti obliki v Gorici in Talmassonsu (UD). Ramovševa razlaga tega priimka (Konzonantizem, 151: *lamp* < *vamp*) je neverjetna. LAMPRECHT, ki ga navaja Pizzagalli ob poit. LAMBERTI za Tržič, je nem. priimek.

LAMPRECHT, gl. *Lampe*

LANGO, nekaj primerov v Števerjanu, je po poreklu iz Soške doline (Kanal). Po izvoru je videti it. priimek. ZSSP: T, GO, Postojna, II. Bistrica, MB.

LAPAJNA, tu le v poit. zapisu LAPAINA v Gorici: kranjski narečni zapis priimka *Lapanja*, gl. dalje tam.

LAPANJA, v Gorici in Guminu, v poit. zapisu LAPAINA v Gorici; Bezljaj (SVI I,328) pravi, da je imena z osnovo *lap-* težko opredeliti, in navaja nekaj možnosti: citira atn. *Lap; sst. *lāp* = žrelo, krnica, prepad in številne (m)tpn. z *Lap-*; omenja končno možnost križanja z osnovo *lop-* (*lopáta*), posebno pri (m)tpn. Prim. *Lapajna, Lapov*.

LAPOV, navaja ga Pizzagalli ob poit. LAPO v Tržiču: verjetno je soroden z *Lapanja*, gl. dalje tam.

LARGHI, gl. *Širok*

LASIČ, v ti obliki v Sovodnjah ob Soči, v zapisu LASIG v Gorici, razširjen v ZSSP; patr. s formantom *-ič* iz hpk. (*V*)*laso* iz kakega stsl. atn. (*Vlastimir* ipd.)

LAURENCIC, LAURENCICH, LAURENCIG, LAURENCIGH, gl. *Lavrenčič*

LAURENTI, gl. *Lavrenčič, Lavrentič, Lavretič*

LAURENTIG, gl. *Lavrenčič, Lavrentič*

LAURETIC, LAURETIG, gl. *Lavretič*

LAURI, gl. *Lavresich*

LAURINI, gl. *Lovrinič, Lovrinovič*

LAUVRENCIČ, patr. s formantom *-ič* iz hgn. Laurentius preko fr. *Laurēnz*, pogosten v Nadiških dolinah, na Goriškem in v delu Furlanije v pisnih variantah: LAURENCIC (Doberdob, Ronke, Sovodnje ob Soči, Staranzano, Viden) LAURENCICH (Gorica, Tržič), LAURENCIG (Sovodnje ob Aborni), LAURENCIGH (Ahten, Neme, Tavagnacco pri Vidnu). Pizzagalli navaja LAURENCICH ob poit. LAURENTI za Tržič. KOS 1499 *Matia Laurenschitz* na Vipavskem. Missio 1602 *laurincigh* v Gorenjem Tarbiju. Prim. *Lavrentič, Lavretič, Lovrečič, Lovrinič, Lovrovič, Lovrinovič*.

LAUVRETIČ, patr. s formantom *-ič* iz hgn. Laurentius, pogosten v Tržiču v pisni obliki LAURENTIG. Pizzagalli navaja LAURENTIG ob poit. LAURENTI za Tržič, Ronke in Staranzano: oblika LAURENTI je prisotna tudi v Vilešah. Prim. *Lavrenčič* ipd.

LAUVRETIČ, star patr. s formantom *-ič* iz hgn. Laurentius s prehodom *ē* > *e*, razširjen po Nadiških dolinah in v Vidnu v pisni obliki LAURETIG; Pizzagalli navaja LAURETIC ob poit. LAURENTI za Fogliano-Redipuglia. Missio 1602 *Arnej luretigh* v Hostnem, *Antonio luretigh* v Srednjem. Prim. *Lavrenčič* ipd.

LAVREŠIČ, patr. s formantom *-šič* iz hpk. *Lavre* k hgn. Laurentius; Pizzagalli navaja LAVRESICH ob poit. LAURI za S. Pier d'Isonzo. Prim. *Lavrenčič* ipd.

LAZAR, po Cracinovem pričevanju izumrli priimek v Sv. Lenartu; Cracina, Gli slavi, 207, citira nekega P. *Andrea Lazara o Lazarino vicario curato di S. Leonardo* v letih 1544-1573. Po poreklu z *Laz*.

LAZZAROVICH, le v ti pisni varianti v Tržiču in Vidnu, patr. s formantom *-ič* iz prid. na *-ov* po hgn. *Lazzarus*. ZSSP: LJ.

LEBAN, morda s formantom *-an* iz hpk. oblike hgn. Philippus; morda tudi iz nem. sst. *Leben*; v ti obliki v Gorici, Zagradcu ob Soči, Tržiču, Gradežu, Fogliano-Redipuglii, Ronkah, Spodnji Mersi, Ahtnu, S. Giovanni al Natisone, Vidnu, Tavagnacco in na Trbižu, v poit. obliki LEBANI v Gorici, v zapisu LEVAN v občini Tipana in v Reani del Rojale, LIVAN v Sacileju (PN). V ZSSP zelo razširjen v zapisih *Leban* in *Leben*, neznan v zapisih *Levan* in *Livan*. KOS 1499 *Jernej Leben* v Slapu, *Tomas Leben* v Slavinjem, 1523 *Vlreich Lebann* v Št. Mihelu na Vipavskem.

LEGIŠA, v ti obliki v Tržiču, sicer v poit. LEGHISSA na Goriškem (Gorica, Doberdob, Tržič, Krmin), v osrednji Furlaniji (Viden, Tavagnacco, Villavicentina) in na Trbižu. ZSSP: Sežana, LJ, Radovljica, NM, MB. Očitno priimek s formantom *-iša*, aktiven od Istre do Brd in morda do Benečije. O tem formantu piše P. Skok v Etimologijskem rječniku I, str. 734, ZG 1972: »*-iš*: neproduktivan sufiks m.r. ... Kad taj izvodi imena nosilaca svojstava od glagolskih osnova, veže se s hipokorističkim *a* : *-iša*. Tada ima meliorativnu boju.« To bo vsekakor držalo za priimke in atn. istrsko-hrvatskega porekla. Če je torej *Legiša* istrskega porekla, je izhajati iz glagolske osnove: verjetno *lǫgáti* in bi v tem primeru *Legiša* pomenilo isto kot *lažnivec*, vendar z meliorativnim pomenom, torej »čenča«, ali iz *leči* (prim. P. Skok, op. cit. II, str. 282) v pomenu »len človek«. Vendar domnevam, da imajo atn. s formantom *-iša* neodvisen epicenter v Sloveniji in sicer v Brdih, odkoder številni Legiše na Tržaškem in Goriškem res izvirajo. V teh pri-

- merih je *-iša* denominativni formant pri atn. (prim. *Lenisa*, to je *Leniša*). V tem primeru so lahko Legiše na slovenskem ozemlju in v Furlaniji nastali iz kakega atn. ali hgn., ki ga je težko določiti.
- LEMUT, osamljen primer v Gorici, zelo razširjen po ZSSP; temnega izvora.
- LENAC, substantiviziran prid. *lén* z beneško narečno pripono *-ac* (knjižno *-æc*) ali iz hpk. k atn. Leonhart prim. *Lenardič* ipd.) ali k hgn. Magdalena. Le v poit. zapisu LENAZ v Gorici, Vidnu in Cervignanu, morebiti odtod tudi poit. LENASSI v Gorici. Prim. *Lenisa*.
- LENARDIČ, navaja ga Pizzagalli v poit. zapisu LENARDICH ob poit. obliki LENARDI za S. Canzian d'Isonzo: patr. s formantom *-iç* iz atn. Leonhart, Lienhart z romansko lenizacijo končnega *-t* (analogija z Leonardich?). Prim. *Di Lenardo, Lenhart, Leonardich, ev. Lenac, Lenisa*.
- LENDARO, pogosten priimek v Terski dolini (Podbar-do, Ter, Njivica, Bardo, Tipana) in v mejnih fr. krajih (Gumin, Tavagnacco, Viden) ter osamljen primer v Pordenunu, LCI v XVII stol. največkrat LENDAR, pozneje v poit. obliki LENDARO, LML I izključno LENDER in LENDAR, dvakrat v lat. genitivu LENDARI; ZSSP pozna *Lender* v MB in *Lendaro* (MB, Ptuj, Krško). Priimek je videti nem. porekla. Morebiti je v sorodstvu s fr. priimkom LONDERO z epicentrom v Guminu, pogostnim v arealu od Gumina do Vidna, neznan v ZSSP.
- LENDAVER, osamljen primer na Trbižu, ZSSP: —, verjetno nem. porekla in v sorodstvu z *Lendavšek* (ZSSP: KR).
- LENHART, iz srvn. atn. Leonhart, Lienhart (= močan kot lev), tu le v Staranzanu pri Tržiču. Prim. *Lenardič* ipd.
- LENISA, pogosten le v Vidnu, ZSSP: —; verjetno sestavljen s formantom *-iša*, ki je bil produktiven od Istre do Brd in morda Benečije (prim. *Legiša*); zanj pridejo v poštev vse etimološke razlage, ki veljajo za priimek *Lenac*, gl. dalje tam.
- LEONARDICH, edinstven primer v Spilimbergu, hibrid, patr. s formantom *-iç* iz it. atn. Leonardo. Prim. *Lenardič* ipd. KOS 1523 *Swann Leonnardt* v Zdravščini.
- LESICA, zoon. (*lisica* z moderno vokalno redukcijo); v ti obliki le v Tržiču, v poit. zapisu s hiperkorekturno geminato LESIZZA na Goriškem (Gorica, Krmin, Medea, Gradež), v Nadiških dolinah (Sv. Lenart) in vzhodni Furlaniji (Čedad, Manzano, Prepotto, Remanzacco, Viden): zapis je priča, da se je priimek širil z Goriškega ali iz Benečije v Furlanijo po nastopu moderne vokalne redukcije v 16. stol.
- LESCA, LESCOVICH, gl. *Leskovic*
- LESKOVIC, iz ftn. *léska* preko prid. na *-ov* s formantom *-æc* v arhaičnem zapisu *-ic*: le v Vidnu. ZSSP: razširjen v številnih pisnih variantah. Pizzagalli navaja LESCOVICH ob poit. LESCA za Tržič.
- LESTAN, fr. priimek (prim. tpn. *Lestans* pri Sequalsu), ki se je z gospodarsko migracijo razširil tudi med goriške Slovence in v Slovenijo (ZSSP: GO, LJ, CE, MB; prav dejstvo, da ga najdemo le v mestih, priča o prihodu fr. rokodelcev v Slovenijo.) V Furlaniji živi ta priimek dalje v poit. obliki LESTANI.
- LETIČ, v zapisu LETTIG endemičen na Solbici v Rezi-ji, sicer še v Vidnu, Pordenunu in na Goriškem, v obliki LETTICH v Casarsi della Delizia (PN). Patronimik s formantom *-iç* iz kakega atn.: morda *Lët, *Lëta (prim. SVI I,339), rajši kak hgn. (*Nicola?*); ali metr. iz fr. (*Adi*)*lëta* = Adelajda. ZSSP: *Letič* v Šmarju, MB, PT; *Lettig* v Kočevju; *Lettich* v LJ.
- KOS 1499 *Vrsa Letitscheva vdova* v Erzelju, *Wlreich Letisch* v Planini na Vipavskem.
- LEVERECH, izpričuje ga Pizzagalli za Ronke ob poit. LEVERI, neznan v ZSSP (toda *Lever* v Il. Bistrici), utegne biti slov. izvora.
- LIČEN, pogosten na Goriškem (Gorica, Tržič, Staranzano), pogosten po ZSSP, morebiti iz atn. *Lyč (Bez-laj, SVI I,342), sicer temno.
- LIKAR, osamljen primer v Gorici, zelo pogosten po ZSSP, Missio 1600 *Micael licar* v Špetru: poklicno ime iz gl. *likati*. Prim. *Likavec*.
- LIKAVEC, osamljen primer v zapisu LIKAVECZ v Gradiški ob Soči, ZSSP: MB, verjetno v zvezi s prejšnjim.
- LISTER, po en primer na Trbižu in v Ogleju (ZSSP: Tolmin, LJ) verjetno nem. porekla.
- LIPA, ftn. in tpn. v Nadiški dolini; ZSSP: LJ in Dolnja Lendava; tu le v zapisu LIPPA s hiperkorekturno geminato v Vidnu. Verjetno po izvoru. Prim. *Lipanje, Lipizer, Lipovšek, Podlipnik*.
- LIPANJE, analogija s priimkom *Lapanje* (gl. tam) narekuje previdnost; pri osnovi *lip-* so možne različne razlage, tako iz fit. *lipa* ali tpn., ki iz tega ftn. izhajajo, ali iz hpk. (*Filip-*); manj verjetno pridejo v poštev druge razlage. Ta priimek je tu izpričan v Gorici in Tržiču. Spričo prisotnosti tega priimka v ZSSP v Sežani in Postojni ter pisne variante *Lipanja* v Sežani domnevam epicenter na Krasu, verjetno v sežanskem okolišu, in hipotiziram razlago iz tpn. *Lipa* (pri Kostonjevici na Krasu) ali rajši iz tpn. *Lipica* (pri Sežani): v prvem primeru se glasi prid. *lipanski*, prebivavci pa so *Lipanci* (Krajevni leksikon Slovenije I,213), v drugem primeru pa *lipenski, Lípenci* (KLS I, 319); *Lipánje* je lahko arhaičen prid. ali rajši arhaično ime prebivavcev enega teh dveh krajev. Prim. *Lipa* ipd.
- LIPIZER, endemičen priimek za Goriško, v ponem. zapisu iz ftn. *lipa* s formantom *-ar/-er*; ZSSP: *Lipicer*: GO, Sežana, LJ, Kamnik; *Lipičar*: GO, Sežana, Postojna, Tolmin, NM, Konjice, MB. Prim. *Lipa* ipd.
- LIPOVŠEK, po prebivališču s formantom *-š(č)ek* iz ftn. *lipa* s pridevniškim formantom *-ov*; tu le v Vidnu in Pozzuolo del Friuli pri Vidnu. Prim. *Lipa* ipd.
- LJUBIČ, patr. ali metr. s formantom *-iç* iz atn. Ljubo, Ljuba; zelo pogosten v ZSSP, *Ljubič* samo v LJ; tu le v poit. zapisih LIUBICH v Gorici, GLIUBICH v Gorici in Forni di Sopra (UD), GLUBICH v Gorici. Prim. *Ljubičič*.
- LJUBIČIČ, patr. ali metr. s formantom *-iç* iz deminutiva po atn. *Ljubo*, osamljen primer v Gorici v poit. zapisu LIUBICICH; ZSSP: Postojna, LJ. Prim. *Ljubič*.
- LOJK, v Gorici in Vidnu, temno. Pogosten v ZSSP. Težko hipotiziram zvezo s fr. atn. *Loi* iz hgn. Eligius.
- LOKAR, iz sst. *lóka* s formantom *-ar* ali iz kakega (m)tpn. istega izvora; v Gorici, Vidnu in Klužu; pogosten v ZSSP.
- LONČAR, po poklicu; le v poit. zapisu LONZAR na Goriškem in v Vidnu ter v poit. obliki LONZARI v Vidnu.
- LONGHINO, v Rezi-ji, očitno fr. izvora; pomeni dolgina.
- LONZAR, LONZARI, gl. *Lončar*
- LORVIK, osamljen primer v Gradiški ob Soči; nejasnega izvora in pomena; ZSSP: —.

najbolj pomirjujoča in najbolj diuretična rastlina in da je odlično sredstvo tudi v primeru zastrupitve.

Nekega dne sem v baru prisluškovala pogovoru treh dam; ker je šlo za fitoterapijo, sem naravnost zastrigla z ušesi. Črnotlasi gospa je bila zagrizena nasprotnica fitoterapije ter je zatrjevala, da je umrljivost upadla, ko je medicina napredovala. V tem smislu sem ji morala pritruditi, na tihem, seveda. Gospa Genovefa pa je bila roke ter se z zanosom zaklinjala, da se da vse, prav vse ozdraviti z zelišči, tudi tetanus, na primer. V tem ji, seveda, ne moremo dati prav. Tretja gospa pa je bila kar se da umirjena in je zaključila: »Zame ostane vedno optimum dober zdravnik, ki ni nasproten, če si pomagam tudi z zelišči. Z navdušenjem sem ji pritrudila od druge mize in sicer na ves glas, ter se nasmehnila. Ker so zaprepaščeno utihnile ter me ogorčeno pogledale, češ, kaj se pa ta vmešava, sem se oprostila ter jo brž ucvrila na prosto. V zraku je bila nekakšna obljuba pomladi in zato sem stopila v dobro oskrbovano semenarno ter kupila koruznega zrnja: najprej nekaj zavojčkov japonskega, ki daje kot mezinec drobne pisane storžke, septembra, ko bodo že nabrani in suhi, jih bom spletla v okrasno kito za na steno, ali jih bom kratkomalo posadila v vazo brez vode. Lahko bo to tudi majhno darilce za prijatelje. Privoščila pa si bom tudi nekaj navadne koruze; potaknila jo bom v velike lončke in ko bodo storži do pičice dorasli, a še beli in mehki, jih bova z Rudijem spekla na žaru poleg mesa. Že zdaj se nama cedijo sline.

Toda pred pomladjo bomo imeli še celo vrsto mrzlih dni. A nič se ne bojte: v zalogi imamo še nekaj polente, debelo mleto, take, ki jo dobimo, če je le mogoče, od kmeta. In bomo kupile polento, po italijansko, ali projo, kakor na Balkanu, ali pa celo tortilo po španskem navdihu. Polenta, proja in tortila, vse iz rumene koruze in čudovite jedi za zimski čas. In zdaj predstavljajte si: polenta z omako, polenta z brodetom, polenta s sipami, polenta z gobami, polenta z jajci, polenta s klobaso, polenta s pršutom, polenta z mlekom, polenta s polento! — oprostite —! In zakaj ne bi pokukali še v jedilni list naših prednikov: polenta z ocvirki in fižolom! V prvi svetovni vojni so se otroci topli do krvi, da so se nasitili z njeno -skorjo! Ne izključimo polente iz naše hrane, bila bi škoda in krivica. In: ne bojte se, polenta ne redi. V skrajnem primeru imamo njene laske: za shujševalno kuro.

(Kuhajmo 1 uro poljubno količino koruzne moke, kakor smo vajene, zvrnimo polento na velik servirni krožnik, naredimo veliko luknjo v sredi, potresimo obilno z ribanim parmezanom, napolnimo sredino z jajci, ki smo jih mehko ocvrli na čebuli, ali celo s klobaso in okrog dajmo fižolovo solato v gosti omaki. Olje naj bo samo olivno).

VLADIMIR KOS

Zgodnje zvezde zgodnjega prosinca

*Zdaj, ko smo najbolj daleč od sonca,
toliko črnih kilometrov,
zgodnje jutranje zvezde ostajajo z nami:
da se na tlaku zgubljene želje spet poznajo,
da se še noč na poti domov nalahno smehlja.*

*Veje dreves, ki v Mestu živijo —
nekaj celo družine Platan —
prisluškujejo tipkanju vetra do konca;
kdo in za koga pošilja novice v daljavo;
kaj, ko bilo med njimi bi pisemce Vigredi?*

*S stavb se svetlika kamen ob steklu —
Pórtlandski Kamen z Votlim Steklom —,
kot da spadata sèmkaj za zvezdic spremljavo.
Sonce je zmeraj premóčno za takšno tujino:
sredi poti obstal je ogromen črv brez oblek.*

*Zdaj, ko smo strašno daleč od sonca,
toliko mrzlih milj v globino,
zgodnjih jutranjih zvezd lesketanje s sinjino
zlahka spolzi po srcu mlečnem, brušenem
steklu.
Tistim, ki z Vero stopamo, Nada vrne pozdrav.*

P.S.: Da bo pesem še bolj razumljiva, je treba dodati, da je na japonskem vzhodu v začetku januarja zjutraj svetlo šele nekoliko pred sedmo uro, in da se ljudje, ki morajo zgodaj na delo, nalahno med seboj z besedo ali pa le z glavo pozdravijo.

Iz mojega rimskega dnevnika

Ekumenska skupnost iz Taizeja daje od leta 1978 pobudo za vsakoletna molitvena srečanja po največjih evropskih središčih. Gre za nadaljevanje ideje »koncila mladih« iz leta 1974. Tako srečanje je bilo letos v Rimu od 27.12.1980 do 1.1.1981. Udeležilo se ga je kakih 800 Slovencev, od katerih nas je bilo okoli 50 iz zamejstva. V teh vrsticah bom skušal podati nekaj osebnih vtisov iz življenja skupine, v kateri sem sam sodeloval.

27.12.1980

... Prvi stik z rimskimi gostitelji ni bil ravno najlepši. Ko smo, izmučeni od nočne vožnje, uro za uro na trgu pred Lateransko baziliko čakali, da nam dodelijo bivališče, smo imeli vtis, da vlada v organizaciji strašna zmeda. Medtem pa so se vedno nove gruče mladih neprenehoma valile mimo našega avtobusa zdaj v eno, zdaj v drugo smer. To je bil prvi stik s pisano množico, ki je prihajala iz vse Evrope. Največ je bilo Francozov in Špancev, najbolj razigrani pa so bili Španci — pravo nasprotje našim nejevoljnim obrazom ...

Šele kasneje, ko so nas nastanili v štiri župnije, smo izvedeli, pred kakšne težave so bili postavljeni organizatorji: namesto predvidenih 15.000 je priromalo v Rim 30.000 mladih in pravi čudež je bil, da so sploh mogli vsem do večere poskrbeti streho nad glavo.

28.12.1980

Duhovni del rimskega srečanja se je začel z nedeljsko župnijsko mašo, pri kateri so z domačini sodelovale vse jezikovne skupine, ki so bile prisotne v župniji. Bili so to poleg Slovencev predvsem Nemci, Holandci in Francozi, med vsemi pa smo bili Slovenci najbolj dinamični, predvsem po zaslugi naših duhovnikov Marijana in Jožeta, ki sta somaševala z domačim župnikom. Vtis sem imel, da sodelovanje različnih jezikovnih skupin ni oviralo pristnega doživetja evharistične skrivnosti, ampak da je nasprotno pripomoglo k spojitvi intimnosti in masovnosti, kar je pri maši tako težko doseči ...

... Po maši se mi je približal neki gospod in se zanimal na našo narodno manjšino. Povedal je, da je nekaj let preživel v Trstu in da obsoja krivično ravnanje do Slovencev ...

Na popoldanskem »plenarnem« zasedanju useh, ki smo bili nastanjeni v župniji, je tam-

kajšnji župnik orisal župnijsko delovanje. Najzanimivejša se mi je zdela kateheza otrok. Ta poteka v celoti v župniji, brez ozira na šolo. Pri tem župnija želi, da se tudi starši vključijo v verski pouk svojih otrok, tako da aktivno sodelujejo pri veroučnih urah. Te postanejo za starše prilika, da tudi sami razmislijo o svojem duhovnem življenju.

Pri debati je bila najživahnejša holandska skupina, ki je bila očitno nastrojena protipapeško. Zanimalo jo je, koliko denarja dobiva župnik od papeža ...

29.12.1980

... Poleg vsakodnevne slovenske maše v cerkvi sv. Klementa smo se seveda udeleževali skupne večerne molitve v baziliki sv. Marije Velike. Tam je bilo vzdušje z eno besedo taizejsko: ponavljanje kratkih latinskih refrenov, kratke, a globoke misli in prošnje v vseh jezikih, molk, prilika za zbranost. Kaj pa je posebnega v tem? Na prvi pogled nič, a da je v molk zatopljena vsa nabito polna cerkev — petnajsttisočglava množica — to ni vsakdanje doživetje.

Prihod taizejskega priorja frera Rogerja, duhovnega očeta rimskega srečanja, izzove vsakič dolg in prisrčen aplavz. Njegove besede, ki jih Slovenci poslušamo v simultanem prevodu v stranski kapeli, bodo ostale vsem najbolj vtisnjene v spomin. Na koncu pa po baziliki zadoni slovesni kanon *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat* ...

30.12.1980

Najintenzivnejši dan rimskega bivanja. Zjutraj smo v slovenski skupini pretresli »Pismo iz Italije«, ki ga je na potresnem področju postavil brat Roger ob pomoči mladinske skupine. Središčna ideja pisma je sprava. Zato smo tudi romali v Rim. Pri razgovoru me je navdušila duševna in kulturna napetost, ki so jo izkazali vsi sodelujoči. Misli so se porajale kar same od sebe. Sprava: kje, kdaj, kako? Edino pravilni odgovor je bil seveda vedno in povsod. Kaj pa sprava med verujočimi in neverujočimi? Tedaj je stopil v ospredje jasen, nedvoumen stavek Rogerjevega »Pisma«: »Ni sprave brez pravičnosti. Kompromis ni sprava.« Z drugimi besedami, sprava zahteva kot predpogoj lojalnost. Potem: kako je lahko Kristus tudi v današnji družbi kamen spotike. Zal je bilo treba prezgodaj končati

s pogovorom ... čakalo nas je srečanje s papežem pri sv. Petru.

... Najmočnejši emotivni vtis je marsikomu pustil trenutek, ko je sveti oče stopil v cerkev in so se istočasno prižgali vsi reflektorji, 30.000 glava množica mladih pa je enodušno pozdravila »duhovnega očeta vseh kristjanov« z dolgim ploskanjem in navdušenim vzklikanjem. V taki množici in sredi takšnega prerivanja je seveda malokomu uspelo stisniti roko Janezu Pavlu II. Nasmehnili pa smo se, ko smo videli med tistimi, ki so za to uganjali največje akrobacije, prav onega Holandca, ki je le nekaj dni prej v naši župniji papeža najbolj strupeno napadal.

Papeževega govora nismo razumeli v celoti, ker je govoril v vseh najvažnejših evropskih jezikih. Kljub temu smo kmalu razumeli, da je bil odgovor Rogerjevemu pozivu na edinost vendarle precej nepopustljiv. A saj morda v tem trenutku s papeževe strani ni bilo mogoče pričakovati kaj več. Potrdil je pač, kar je moral potrditi.

Potem pa še v slovenščini: »Med skupinami, ki so med nami navzoče, pristčno pozdravljam tudi številno slovensko mladino. Želim jim obilo milosti v njenem duhovnem delovanju in jo iz dna srca blagoslavljam.« Zelo smo bili veseli, da nam je papež spregovoril tudi v slovenščini.

Kasneje smo se pogovarjali o srečanju s papežem Janezom Pavlom. Zanimivo je, da ni nihče govoril o kultu osebnosti, ali o kakem nepriemernem anahronističnem sijaju. Nasprotno, vsi ti zunanji dejavniki so nam v resnici pomagali, da smo doživeli srečanje s Karolom Woitylo kot srečanje s poglavarjem katoliške Cerkve, kateri pripadamo.

31.12.1980

... Popoldne ob treh je bila v cerkvi sv. Klementa zadnja slovenska maša tega rimskega romanja. Naključje je hotelo, da nam je g. Rudi Koncilija prav na grobu sv. Cirila sporočil vest, da je papež pravkar proglasil sveta brata Cirila in Metoda za sozavetnika Evrope. Vest smo sprejeli z navdušenim ploskanjem.

... Praznovanje prehoda iz starega v novo leto je potekalo v znamenju molitve za mir. V ledeno mrzli cerkvi so nas do polnoči neprenehoma segrevali latinski kanoni, pa tudi vsaka jezikovna skupina je sodelovala s pesmimi in prošnjami v svojem jeziku. Vso srečo v novem letu smo si tako zaželeli v cerkvi in za vse nas je bilo to posebno doživetje.

1.1.1981

Za vsakega izmed nas je bila nočna vožnja proti domu prilika, da opravi obračun nad svojim bivanjem v Rimu. »V Rim pojdete, da razširite svoja duhovna obzorja in navežite stike s somišljeniki v Kristusu ter si utrdite svoje duhovno prepričanje.« To misel je podaril ljubljanski nadškof dr. Šuštar slovenski mladini, ki se je odpravljala na pot. Ali smo vse to res dosegli? Mislim, da lahko daje odgovor na to vprašanje predvsem vsak posameznik zase. Prepričan pa sem, da je vsakemu vendarle ostalo nekaj rimskih doživetij neizbrisno v spominu. Vse pa je odvisno od tega, ali bo rimska izkušnja dala našemu delovanju doma novega zagona. Saj to je glavni cilj ne samo vsakoletnega »koncila mladih«, ampak sploh taizejske ideje.

VLADIMIR KOS

Obiski na japonskem vrtu

Boš šel z menoj v japonski vrt?
V vodi, v kamnih, v borih živí načrt,
ki spretnih rok razstavlja svet:
v likih, v zvokih, v barvah — za dih besed.

Le kdaj vse to dojameva?
Dan stoji in čaka ime srca.
Potem še mrak izkrca se;
čoln miru priveže na rob goré.

Nebeški zrak še nosi luč
mestu v škatle temne, do tesnih pljuč.
In zvezdic vlak kot polž drsi,
stroj vlačilec mesec lagodno tli.

Se ti ne zdi, da čakajo
najino besedo za dolgo pot?
A jaz in ti le slutiva
red - utrip pod težo teles sveta.

Na vrsti je Kolonkovec

Kot je bilo pričakovati, so nekatera podjetja ob podpori policije vdrla v začetku januarja na zemljišča na Kolonkovcu v tržaškem predmestju. Tudi ta razlástitev predstavlja grob napad na slovensko narodno skupnost v Italiji, katere narodno ozemlje se stalno krči in oži. Na parcelah, ki so jih stoletja obdelovali slovenski ljudje, bodo zrasle stolpnice za tužce.

Po raznih istrskih naseljih v Nabrežini, na Proseku in drugod, po razlástitvah za naftovod, za tovarne Fiatovih motorjev in drugih bolj ali manj prikritih napadih na slovensko etnično ozemlje (Girandole v Zgoniku), smo zdaj neme priče odtujevanju slovenske zemlje na Kolonkovcu. In jutri? Morda so že na vrsti Opčine, Sv. Ivan in Kras za bodočo industrijsko cono.

Dva posnetka s prisilnega razlaščanja slovenske zemlje na Kolonkovcu v tržaškem predmestju. Tako so vdrli v vinograde buldožerji gradbenih podjetij, ki bodo gradila stanovanjske bloke (slika zgoraj). Upirati se ni pomagalo (slika spodaj).

Težave Klica Triglava

Pred časom je izšla nova, 469.-470. številka londonskega lista Klic Triglava. To po skoraj dveletni odsotnosti, ki je v javnosti ustvarjala občutek, da je še en slovenski list v svetu usahnil. Tudi ta številka je zelo dolgo nastajala, kot pojasnjuje urednik Dušan Pleničar, saj nosi datum 1. avgusta 1980, na zadnji strani pa stoji opravičilo, da so zadnji članki stavljeni sredi oktobra... Težave pa so predvsem tehničnega značaja zaradi selitve tiskarne in življenja lete v nove okoliščine in gospodarske težave. V pojasnilu je namreč zanimiva obrazložitev, kako je v preteklosti prišlo do takega sodelovanja med Tiskovno zadrugo Klica Triglava in pa tiskarno, ki je v glavnem last urednika, da plačuje list samo ceno materialnih stroškov. V prvih letih tiskarne je zadruga namreč kupila in dala na razpolago tiskarni ofsetni tiskarski stroj in pisalne stroje IBM. Čeprav so se ti stroji že izrabili, je pogodba še v veljavi, Klic Triglava pa raste in pada s tiskarno.

PLANIKA — LETO XXV.

Glasilo goriških skavtov in skavtinj Planika je z letnikom 1980-81 doseglo 25-letnico. Pred 25 leti sicer slovenskih skavtov na Goriškem ni bilo. Planika je bila takrat glasilo Marijine kongregacije za fante. V letu 1965 so začeli v njej sodelovati tudi skavti, tako da je z leti postala njihovo glasilo, saj je kongregacija prenehala z delom. Zdaj izhaja kot ciklostiliran mesečnik od oktobra do junija, vsako številko pa običajno napiše in ilustrira različna skavtska skupina.

RUDOLF SMERSU — 75-LETNIK

V Argentini je 19. oktobra praznoval 75. rojstni dan javni in politični delavec Rudolf Smersu. Pred vojno se je politično udejstvoval v Slovenski ljudski stranki, v Argentino pa je emigriral leta 1948.

Ponedeljkovi večeri v Društvu slovenskih izobražencev

Nadškof
Alojzij Šuštar

Iz kronike Društva slovenskih izobražencev povzemamo seznam večerov, ki so se odvijali po izidu naše prejšnje številke. Dne 15. decembra je prof. Maks Šah predaval o oglejskem koncilu. Teden kasneje je pater Božidar Rumpler, župnik na Proseku, podal božično misel kot uvod v praznike. Prvi ponedeljek v novem letu je prof. Vinko Belič prikazal veliko Antologijo zdomskega pesništva, ki je izšla ob koncu lanskega leta v Argen-

tini. Teden kasneje, 12. januarja, pa je društvo obiskal izreden predavatelj, ljubljanski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar. Ob tej priložnosti je bila velika dvorana Slovenske prosvete skoraj premajhna. Seveda je marsikdo želel ob tej priložnosti osebno čestitati ljubljanskemu nadškofu k imenovanju. Predavatelj je spregovoril o škofovski sinodi, ki je bila lani v Rimu in o družinskih vprašanjih, ki so jih na njej obravnavali.

Zasedanje manjšin v Rimu

Dne 15. in 16. januarja je bilo v Rimu zasedanje o uresničevanju 6. člena italijanske ustave, ki ga je priredilo mednarodno združenje za obrambo ogroženih jezikov in kultur (AIDLCM), katerega odbor za Italijo uspešno vodi Tržačan prof. Samo Pahor. V italijanski prestolnici je hotelo opozoriti vsedrjavno javnost, predvsem pa odgovorne politike, da 6. člen republiške ustave še zdaleč ni uresničen in da manjšine zahtevajo enakopravnost in posebno zaščito, brez katere se le s težavo ohranjajo oz. ne morejo imeti naravnega razvoja. Prisotni so bili zastopniki vseh 12 narodnih ali jezikovnih manjšin, za katere že vsakdo priznava, da živijo na ozemlju italijanske države. Ti so imeli tudi referate o sedanjem stanju svojih skupnosti. O 6. členu ustave so spregovorili univ. prof. Alessandro Pizzorusso, publicist Sergio Salvi in univ. prof. Michele Famiglietti. O samem pomenu zasedanja je poročal prof. Samo Pahor, poleg uradnih pozdra-

vov in odobritve sklepnega dokumenta s temeljnimi zahtevami pa je bila na sporedu tudi okrogla miza o varstvu manjšin v Italiji, pri kateri so sodelovali parlamentarci Krščanske demokracije, komunistične partije, radikalcev, socialnih demokratov in socialistov. Slovenci so bili dobro zastopani. Poleg tajnika Pahorja so bili na zasedanju prof. Boris Pahor, ki je tudi podpredsednik celotne AIDLCM, ki ima pač evropski obseg ali še več, prof. Viljem Černo, ki je poročal o stanju Slovencev v Italiji, sen. Jelka Grbec, ki je pri okrogli mizi zastopala komunistično partijo Italije, deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, dopisniki Radia Trst A, Primorskega dnevnika in ljubljanskega Dela.

DVE SEDEMESELETNICI

Pred kratkim sta stopila v 70. leto slovenska slikarja Stane Kumar in France Godec.

Vatikanski radio

Dne 12. februarja letos bo vatikanski radio praznoval 50-letnico ustanovitve. Dne 12. februarja 1931 je namreč papež Pij XI. lahko naslovil na poslušalce radijsko poslanico Omnia Creaturae. Postajo je postavil Marconi. Danes oddaja v 34 jezikih skupno 30 ur dnevno, tehnično pa se še izpopolnjuje. Slovenske oddaje so bile uvedene kmalu po vojni; danes jih vodi p. Leskovec DJ. Slovenska oddaja je dnevno od 19.00 do 19.15 s ponovitvijo naslednje jutro ob 4.45. O rubrikah poroča poseben mesečni bilten, ki prinaša podatke o oddajah v enajstih jezikih, tiska pa se v nakladi nad 100.000 izvodov. Za 50-letnico bo izšel poseben zbornik, v katerem se obeta poglavje s podatki o delu slovenskega oddelka.

SLOVENSKI ŠKOFJE

Med božičem in novim letom je zastopstvo tržaških Slovencev, v katerem so bili dr. Drago Štoka, msgr. Lojze Škerl, dr. Zorko Harej in Marij Maver, obiskalo ljubljansko in mariborsko škofijo. Predstavniki tržaških Slovencev so slovenskim škofom izrazili voščila za novo leto. V Ljubljani sta jih sprejela škofa Alojzij Šuštar in Stanko Lenič, v Mariboru pa škof Franc Kramberger s stolnim proštom dr. Jožetom Smejcem in kanonikom Francem Zdoljškom.

12. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

Od 28. do 30. decembra lani so bili v Celovcu 12. koroški kulturni dnevi, na katerih so predavali ugledni znanstveniki s Koroške in iz Slovenije. Osrednje in nedvomno najzanimivejše je bilo predavanje Ludwiga Flaschbergerja »Pojavne oblike in strategija etnične asimilacije in možne protistrategije, s posebnim ozirom na Ziljane«.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

SKK je po božičnih in novoletnih praznikih začel svojo redno dejavnost v soboto, 10. januarja, s predavanjem o Slovincih v Italiji po drugi svetovni vojni. O tej temi je predavala prof. Nadja Maganja. Odbor vabi višješolce na redne sestanke, ki so ob sobotah ob 19.30.

Čeprav nosi »cerkveni list krške škofije« Nedelja s tem letom oznako »Leto 51«, izhaja, kot pojasnjujejo zadnje številke tega verskega tednika koroških Slovencev, že 55 let. Marca 1926 je namreč izšla prva številka mesečnika Nedelja, za katerega je dal pobudo znani narodni in verski voditelj Valentin Podgorc. Do leta 1941 pa jo je urejal župnik dr. Janez Lučovnik. Med vojno je prišlo do prekinitve, ki je torej zmanjšala število letnikov, ne pa starosti lista. Decembra 1945 je začela Nedelja spet izhajati, vendar že kot tednik. Njen

mentor je bil prelat dr. Rudolf Blüml, kot uredniki pa so si sledili Filip Milonig, dr. Janko Hornböck, dr. Janko Polanc, župnik Vinko Zaletel, župnik Jože Vošnjak, od leta 1977 pa Jože Kopeinig, ki dela tudi v Dušnopastirskem uradu in je duša Doma Prosвете v Tinjah. Od leta 1946 ima vsaka številka prilogo Otrok božji, že 19 let pa izide kot posebna priloga štirikrat ali petkrat letno Misijonski list. Naklada znaša 5.200 izvodov, kar je najmočnejša slovenska naklada na Koroškem, oblika in vsebina pa sta v zadnjih letih vedno bolj kvalitetni.

KOROŠKI IZOBRAŽENCI

Referat za izobražence pri Katoliškem delovnem odboru na Koroškem je posvetil novoletno srečanje izobražencev kulturni in leposlovni podobi Slovencev v mejah Italije. Dne 2. januarja se je zbralo v Tinjah kakih 30 duhovskih in laičkih osebnosti, ki so poslušale tri referate: o pisatelju Rebuli, o tržaški in goriški književnosti ter o položaju v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini. Predavanja je pripravil prof. Martin Jevnikar.

† BOŽIDAR BORKO

V 84. letu starosti je v Ljubljani umrl publicist, urednik in prevajalec Božidar Borko.

† JOŽE VOMBERGAR

Iz Argentine je pred kratkim prišla vest, da je 20. oktobra lani umrl v 79. letu življenja pisatelj Jože Vombergar, doma iz Pšenične Police pri Cerkljah. Pisatelj je zapustil domovino po drugi svetovni vojni. Vombergar je bil začetnik izvirne slovenske radijske igre. Tržaški radio je že leta 1948 kar trikrat oddajal njegovo Vodo.

KROŽEK »VIRGIL ŠČEK«

Tik pred božičem je v Trstu izšla zanimiva študija prof. Nadje Maganja o začetkih slovenskega samostojnega političnega nastopanja na Tržaškem v letih 1945-1949. Študija je doktorska disertacija. Napisana je v italijanščini in jo je izdal krožek za družbena vprašanja »Virgil Šček«.

† IGNAC KOPRIVEC

Umril je pisatelj romanov in novel iz kmečkega življenja Ignac Koprivec. Star je bil 70 let.

BOŽIČNI KONCERTI

Koncerti božičnih pesmi so med slovenskim življenjem v naši deželi postali nepogrešljivi. Tudi letos se jih je med prazniki zvrstila cela dolga vrsta. Bili so v Sv. Križu pri Trstu, na Mirenskem gradu, v Gorici, Devinu, na Kolonkovcu, pri Sv. Ivanu in pri Sv. Justu v Trstu, v Ukvah, v Beneški Sloveniji in drugod (Milje, Boljunc, Opčine). Vsi so bili izredno dobro obiskani.

35 LET SLOVENSКИH ODDAJ V CELOVCU

6. januarja je minilo 35 let od prve slovenske radijske oddaje v Celovcu. Od takrat se je zvrstilo 15.000 slovenskih oddaj, ki pa še danes nimajo primerne urnika in samostojnejšega okvira. Od začetka vodi slovenske oddaje celovskega radia Helmut Hartman.

INDEX TITULORUM APPARATUS

Slovenski založnik dr. R. Trofenik v Münchnu je objavil katalog dejavnosti svoje založbe, v kateri izdaja znanstvena dela pod naslovi: Slavica, Slovenica, Balcanica, Albanica, Orientalia, Hungarica. Posveča se predvsem izdajam starejših in redkih tekstov in najnovejšim študijam o istih. Med slovenskimi deli se je lotil izdaje Valvasorja, Miklošiča, Kopitarja, Brižinskih spomenikov, Trubarja in podobnih.

KONCERTI

Prvi koncert Glasbene matice v letošnjem letu

V četrtek, 8. januarja, je v Trstu gostoval simfonični orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom madžarskega dirigenta Antala Jancovicsa. Nastopili sta tudi sopranistka Veronika Kinczes in znana pianistka Dubravka Tomšič Srebotnjakova.

Spored se je začel s Concertinom za mali orkester tržaškega skladatelja Pavleta Merkuja. Skladba je zanimiva in pestra, spada pa v skladateljevo zgodnje obdobje. Orkester in dirigent pa sta že pri prvi skladbi pokazala, da se ne povsem ujemata, tako da je bila izvedba Concertina blede. Sopranistka Veronika Kinczes je v Kantati št. 3 Emila Petrovicsa, sodobnega madžarskega skladatelja, pokazala dobro glasovno potenco, vendar je bila skladba prekratka, da bi mogli podrobneje soditi izvedbo in pa skladbo samo, še manj pa sodobno madžarsko glasbo. Prvi del koncerta je zaključila ena izmed najznamenitejših simfoničnih pesnitev Richarda Straussa, Till Eulenspiegel (Vesela potegavščina Tilla Eulenspiegela). To je bila morda najbolj uspela točka večera, čeprav bi lahko izvajalci še bolj izrazito podali kontrast barv, na katerih sloni skladba. V drugem delu je pianistka Dubravka Tomšič izvedla prvi Brahmsov klavirski koncert. To je dolga in zahtevna skladba, ki pa jo je Tomšičeva podala temperamentno in skoraj brezhibno. Orkester je spet izzvenel nekoliko blede, posebno godala. Očitno dirigent in orkestraši niso bili v najboljši formi. Za dodatek je Tomšičeva zaigrala še Brahmsov Intermezzo.

Tomaž Simčič

staro in novo O NARAVI IN ČLOVEKU staro in

Le malo ljudi je zmožnih brez potrebnih pripomočkov kolikor toliko natančno povedati uro. Še težje jim je zadeti, koliko časa je minilo med dveh dogodkoma.

Vse kaže, da nas živali, nepokvarjene od civilizacije, v tem pogledu prekašajo. Znano je, da se čebele, če jih le za daljšo dobo krmimo vsak dan ob isti uri, na to navadijo in ob drugih urah niti ne iščejo hrane.

Kako si pri tem pomagajo? Nekaj z naravnimi urami, kot je na primer navidezno gibanje sonca po nebu, pa ne samo z njimi. Nešteto poskusov namreč kaže, da ima cela vrsta živali v sebi vgrajeno notranjo uro, ki je v veliki meri, če ne v celoti, neodvisna od zunanje ga dogajanja.

Že omenjene čebele, trenirane za iskanje hrane ob določeni uri, so prepeljali iz Pariza v New York. Tu so neutrudne delavke nadaljevale pašo z nespremenjenim ritmom, torej po pariški uri, čeprav newyorško sonce za celih pet ur zastaja za pariškim.

Bolj odvisne od sonca so v tem pogledu mravlje. Z njimi je bil storjen ta poskus. Proti večeru, ko se mravlje vračajo v mravljišče, je znanstvenik eno od njih zadržal tako, da je nanjo poveznil pokrovček. Ko je dve uri kasneje pokrovček odstranil, kam je krenila mravlja? Ne proti mravljišču, ampak 30 stopinj stran. Prav toliko stopinj napravi v dveh urah sonce na nebu!

Ne smemo pa pozabiti, da ritem dan - noč ni edini ritem, ki pri nekaterih živalih uravnava izbruh ali zastoj njihove aktivnosti. So še drugi, najbolj presenetljiv med njimi je štirinajstdnevni.

Presledek štirinajstih dni je čas med mlajem in ščipom. Ob teh dveh luninih menah je pli-

ma izredno visoka. To izkoristi posebna vrsta majhnih ribic, ki se ob mlaju prepuste plimi, da jih naplavi na obrežje. Tam brž odložijo in oplodijo jajčeca in se še z istim bibavičnim tokom vrnejo na globoko morje.

Štirinajst dni dozorevajo jajčeca na suhi, varni obali. Po natančno štirinajstih dneh, torej ob naslednji izredni plimi, se iz njih izležejo mladiči. Tedaj, ob ščipu, je edini ugodni trenutek, ko novi zarod lahko zaplava v svoj naravni mokri element.

—x—

Stara in splošno znana je anekdota o pšeničnih zrnih, ki jih postavljamo na šahovnico po receptu: na prvo polje eno, na drugo dve, na tretje štiri, na četrto osem . . . na poljubno polje dvakrat več kot na prejšnje . . .

Toliko žita naj bi se ne vem kateri vzhodnjaški junak za ne vem katero junaštvo izgovoril pri ne vem katerem sultanu, vezirju ali maharadži. Ta mu je obljubil omenjeno količino žita, ker ni v svoji preproščini niti od daleč slutil, da je ne zmorejo ne samo vse kašče njegovega kraljestva, ampak niti kašče vseh vernikov in nevernikov skupaj ne.

Število je namreč sestavljeno iz 20 števil, to pa pomeni nekaj deset milijard milijard zrn!

Še večje število dobimo, če izračunamo vse možne šahovske pozicije. Število tokrat vsebuje kar 43 števil.

Res je sicer, da vse od naštetih pozicij niso legalne, to je dosegljive po potezah, ki jih predpisujejo znana šahovska pravila. Toda četudi bi na vsako milijardo pozicij ena sama bila legalna, bi še zmerom ostalo število s 34 številkami.

Če bi vse človeštvo imelo eno samo skrb: postavljati pozicije na šahovnico in bi za vsako pozicijo porabil posameznik po eno sekundo, bi bila za orjaški napor potrebna milijarda milijard let. Zaključek: veličanska večina vseh možnih pozicij ni nikoli bila in nikoli ne bo postavljena na šahovnico. Ali še drugače povedano: če popolnoma na slepo postavimo figure na šahovnico, je veličanska verjetnost, da postavimo na noge deviško pozicijo.

Na še mnogo večje število, sestoječe iz 80-90 ali še več števil, lahko ocenimo število vseh možnih šahovskih partij. Ocena se že bliža neki drugi, še bolj pošastni: številu vseh atomov v vesoljstvu!

—x—

Beseda Evropa prihaja iz babilonske besede Ereb, kar je pomenilo »zahodna dežela«.

Azija je grškega izvora in je prvotno pomenila »vzhod, Malo Azijo«.

Beseda Afrika naj bi nastala iz aprica »sončna«, kar pa nekateri osporavajo. Vsekakor so Rimljani temu, kar mi danes pravimo Afrika, pravili Libia.

Vsakdo ve, da dolguje Amerika ime Amerigu Vespucciju.

Avstralija ni nič drugega kot »južna dežela«. Beseda sicer prihaja iz latinščine, a je moderna skovanka.

Najbolj zanimivo etimologijo pa ima Arktika (in Antarktika). Arktos je v grščini pomenil »medveda«. Ker je ozvezdje Veliki voz Grke spominjal na medveda, je arktos zadobil dodatni pomen »Veliki voz«. Ta pa, kot vemo, leži na severu. Odtod še novi pomen »sever«. Arktika je torej »severna dežela«, Antarktika pa torej »Arktiki nasprotno ležeča dežela«.

MARTIN JEVNIKAR

Alojz Rebula: Duh velikih jezer

Med rednimi knjigami celjske Mohorjeve družbe za leto 1980 je izšla v 131. zvezku Slovenskih večernic nova knjiga tržaškega pisatelja Alojza Rebule *Duh velikih jezer*, s podnaslovom Lik Ireneja Friderika Baraga (312 strani). Tako sta se v knjigi srečala dva izredna moža: zamejski in vseslovenski vrhunski pisatelj Alojz Rebula in naš največji misijonar Irenej Friderik Baraga, ki je 38 let deloval med Indijanci ob velikih ameriških in kanadskih jezerih.

V slovenski literaturi še nismo našli velikega pisatelja, ki bi se bil lotil življenjepisa določenega zgodovinskega človeka, v katerem bi se bil moral strogo držati stvarnih zgodovinskih podatkov in po njih poustvarjati življenje in dobo. Vaštetova, Malenškova in Slodnjak so rajši napisali nekaj biografskih romanov o Prešernu, Cankarju, Ketteju, Murnu in Trubarju in v njih sprostil svojo bogato umetniško domišljijo.

Rebula je v Duhu velikih jezer dokazal, da je lahko tudi življenjepis umetniško dovršeno delo, saj je v njem razvil vse svoje umetniške sposobnosti in stilistične dovršenosti — kakor v prejšnjih leposlovnih delih je tudi v Duhu velikih jezer ves Rebula.

V uvodni besedi je zapisal, da je hotel »vsaj približno dognati maso in svetlobo te že neznane zvezde« — Friderika Barage, ki je »z nezgrešljivim žarom heroja duha« blestel na katoliškem firmamentu prejšnjega stoletja. »Prepričan, da so svetniki prevelike stvaritve božje Domišljije, da bi prenesli pozlato človeške umišljenine, je avtor že vnaprej zavrnil vsakršno romaneskno skušnjavo. Njegovo edino izhodišče je bilo izpričano biografsko gradivo. Napisati je hotel čisto zgodovinsko knjigo, brez vsakršne domišljajske primesi. To pa ne pomeni, da se je hotel tudi upirati pesniškemu izžarevanju samega gradiva.« Ni se oprl samo na gradivo, ampak je sam prehodil obširno Baragovo deželo okrog velikih jezer.

Baraga spremlja od rojstnega dne 29. junija 1797 v graščini Mala vas pri Trebnjem preko ljubljanske gimnazije, ko je skrbel zanj namesto umrlih staršev svetniški profesor Jurij Dolinar. Na Dunaju doštudira pravo in posluša poznejšega svetnika Klemena Hofbauerja, postane duhovnik in kaplanuje v Šmartnem pri Kranju in v Metliki sredi janzenistično hladne duhovščine, širi bratovščine in piše nabožne knjige, med njimi znamenito *Dušno pašo*, ki je dosegla v prejšnjem stoletju 114.666 izvodov. Leta 1830 odide v Ameriko med Indijance, jih spreobrača, krščuje, kulturno in gospodarsko dviga, jim postavlja hiše, cerkve, jim napiše prvo slovnico in slovar in vrsto verskih knjig, postane 1853 škof Gornjega Michigana, večje škofije, kot je Slovenija, a ima dva duhovnika in nekaj lesenih cerkvic.

Rebula natančno opisuje Baragovo delovanje, predvsem med Indijanci, ki jih je neprestano obiskoval v vseh letnih časih. Ne povečuje ga zaradi tega, nasprotno: »Človek se vpraša, ali ni, že petdesetletnik, počenjal s svojim sicer železnim organizmom stvari, ki so mejile že na območje pete božje zapovedi: prenočeval na snegu v divjih temperaturah, hodil na krpljah sto kilometrov daleč samo zaradi krsta bolnega otroka, v nečloveškem naporu vztrajal na krpljah do štiriindvajset ur zaporedoma, na meji nezavesti oral naprej in naprej s tistima splavoma, da ne bi zmrznil... A zanj je bil napor poplačan, če je mogel potem v črnem revirju počenjati to, kar je bila zanj edina industrija: spovedovati, obhajati, maševati, pridigati«.

In tako ga spremlja do smrti 19. jan. 1868. Vseskozi stvarno, realistično, plastično, da Baraga v knjigi živi, dela, trpi, se veseli in žalosti. Ob njem pa je poustvaril celo galerijo ljudi, poustvaril tedanje razmere in deželo, v kateri je Baraga deloval. Knjiga je napisana sočno in umetniško dovršeno. Opremljena je s slikami in bibliografijo.

O Rebulovih prejšnjih delih glej moja poročila v Mladiki 1968, 17-18; 1971, 169-70, 193; 1972, 17, 197-99; 1977, 153-54.

Mirko Javornik: Pero in čas - II. knjiga

Letos marca je prišla iz tiskarne Del Bianco v Vidmu knjiga Mirka Javornika *Pero in čas*, II. knjiga. Izbor iz pisanja od 1927 do 1977. Založba Tabor — Trst, Washington, Buenos Aires (532 str.).

Mirko Javornik se je rodil 26. sept. 1909 v Cerknici, njegov oče pa je delal v železarni v Škednju - Trstu, od 1914 v Clevelandu. Gimnazijo je študiral v škofovih zavodih v Št. Vidu nad Ljubljano in v Ljubljani, po maturi 1929 dve leti slavistiko in eno pravo, a se je 1930 posvetil pisateljstvu in 1935 časnikarstvu. Po vojni je delal na Ra-

diu Trst A do 1960, ko je odšel v ZDA in bil do upokojitve 1974 v službi v zunanem ministrstvu.

Prvo večje pisateljsko priznanje je dosegel z novelama *Balada o cigareti* in *Osem ur življenja*, ki sta socialno nadahnjeni in sta izšli v almanahu Sedem mladih slovenskih pripovednikov (1930). Leta 1933 je izšla povest *Črni breg*, kjer je prvi prepričljivo popisal delo in nesrečo v rudniku, fanta, ki ohromi in ga zato dekle zapusti, nazadnje pa ubije pogrezajoča se hiša. Opis je deloma naturalističen, v podajanju duševne napetosti ekspresionističen.

Dar za poročanje in oblikovanje je uspešno razvil v potopisih, ki so bili tedaj med Slovenci še malo v navadi. Tako je 1934 izdal *Srečanja z nepoznanimi*, knjigo o potih in o ljudeh. V štirih potopisnih novelah nas vodi po Evropi in v prerezju podaja duhovno, notranjo podobo tedanje Evrope. V *Gogu* slika zastopnika prenasličene, zdolgočase ne Evrope, ki ne ve nikamor in odмира. *Kokain* podaja uso do mlade Jane, ki mora živeti na Primorskem, odrezana od matične domovine, pod tujim pritiskom in v mračnem duševnem vzdušju. Razmere je spoznal na obiskih pri prijatelju Stanku Vuku. Z izredno silo in preprostostjo je v mlademu Nemcu Fricu naslikal zastopnika evropskega nacionalizma (*Beg pred jesenjo*). Končno je v *Znamenju prezezanega vratu* očrtal ob drobnih slikah iz pomorskega Mar-seilla duha tiste razrvane in raznorodne Evrope, ki ima toliko obrazov, da ne ve, kateri je njen pravi. Knjiga je uspela.

Podobna je bila *Pomlad v Palestini* (1935), potopis, v katerem je opisal pot v svete kraje, srečanja s trgovskim duhom, ki ga je odbijal, judovsko naseljevanje in spreminjanje puščav v nasade, v čemer pa je videl tudi izrivanje Arabcev. Ob izidu je kritika molčala.

Leta 1944 je izdal *Pero in čas*, izbor iz let 1931-1941. V knjigi je zbral »izpovedi o umetnosti in o sebi, prikaže domačega sveta, njegove lepote in bridkosti; potopise ter razprave o ljudeh in vprašanih teh desetih let« (Opomba). Tu je najmočnejši v pripovednem popisu domačega kraja, pokrajine ob Cerkniskem jezeru in tedanji meji, ki mu na vsak korak oživlja spomine na mlada leta, na srečanja z ljudmi, na zgodbe s tihotapci. Živi in sveži so tudi potopisi, ki predstavljajo jedro knjige.

Zadnja knjiga *Pero in čas II.* je »nekaka literarna avtobiografija v obliki vseh zvrsti mojega pisanja, razen političnega, obsegajoča petdeset let službe slovenski besedi in ustvarjanju lepote v njej« (O knjigi). Razdeljena je v sedem oddelkov in prvi trije so podobni tistim v prvi knjigi. Najprej govori o piscu in umetnosti, v drugem oddelku so štirje sestavki o domači zemlji in ljudeh, v tretjem pa je devet zaokroženih potopisov. Ustavil se je v Benetkah, Rimu, Sveti deželi in Barceloni in opazoval kraje, ljudi, razmere in vse podal v esejistično-leposlovni dovršenosti. Ti in potopisi v obeh knjigah so bili novost in svežina v tedanjem slovenskem slovstvu.. Zanimiv je tudi sestavek *Na pragu poti v veselje*, v katerem je popisal, kako se je udeležil glavne skušnje za zmagovito osvojitve Meseca po Apollu X. Združil je tehniko z razpoloženjem in razmišljanjem.

Četrty del ima naslov *Umišljeni svet* in v njem je zbralno Javornikovo leposlovno ustvarjanje razen povesti *Črni breg*. Ni jih veliko, čeprav sega prva Javornikova leposlovna stvaritev v leto 1927, in sicer *Marija s Krasa*. Sledita *Balada o cigareti* in *Osem ur življenja*, ki sta izšli v knjigi *Sedem mladih slovenskih pisateljev*, 1930. *Vrnitev* je vzeta iz *Modre ptice* (1931). *Rdeči mak* je izšel kot novela v Domu in svetu 1932, kot drama za radio v Meddobju v Buenos Airesu 1955. *Potni list* je izšel istega leta v Meddobju.

kljub skromnemu številu pa je Javornik pokazal resnično pisateljsko nadarjenost in mu je kritika napovedovala lepo prihodnost, če bo nadaljeval. Toda nemirni duh ga je pognal po svetu in mu potisnil v roke pero za potopise. Vendar pa je Javornik že s temi novelami dokazal tolikšno

ustvarjalno moč in toliko vsebinske svežosti, da je prišel v vse literarne zgodovine.

V petem oddelku so *Ljudje, problemi, sodbe*. Govori o besedi v stiski, razumeti skuša Španijo, spominja se Gidea, Erlicha, Louisa Adamicha, Jurčeca, Claudela, Papinija, Stanka Vuka, Krefta in Andreja Kobala. Njegove sodbe o ljudeh in njihovih delih so pretehtane, zgrajene na utemeljenih dokazih, večkrat ostre in neusmiljene.

V šestem oddelku je *Pisanje za sproti*. To so priložnostni sestavki o Prešernu, Lourdu, o pasijonskih igrah v

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

VII. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1981. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

Oberammergau, o slovenskem ustvarjanju v Argentini in o slovenski besedi, o kateri je govoril novembra 1977 v New Yorku. Tudi ti sestavki so temeljiti in stvarni, vsi pa podani v izbranem jeziku.

V *Epilogu* je zbral Javornik nekaj ocen o svojem delu in *List iz dnevnika*, ki govori o razgovoru z Vidmarjem v Barceloni 1935. Na koncu je še pisateljeva podoba in Bibliografija, iz katere je razvidno, da je Javornik veliko prevajal, tudi za Radio Trst A.

Javornikova knjiga podaja s prvo enakega imena celotno podobo njegovega leposlovnega, esejističnega in publicističnega pisanja. Da je literarno nadarjen, mu priznavajo vsi kritiki, ker pa je hodil po več poteh, je pravega leposlovja manj kot ostalega dela. Dokazal pa je, da je tudi bister stilist, izredno razgledan, zaljubljen v čisto slovensko besedo. O zadnji Javornikovi knjigi je obširneje spregovoril le Alojzij Geržinič v *Mirka Javornika bogatih 70 let* (Sij slov. svobode, XII, 1).

čuk na obelisku

Agencija za pomirjenje živcev

Pošta iz Ljubljane: Tone Fornezzi zahteva popravek.

V eni od nedavnih števil **NEDELJSKEGA DNEVNIKA** sem med svojimi vici napisal tudi, da uporabljam tržaško **MLADIKO** za brisanje oken v uredništvu **NEDELJSKEGA DNEVNIKA**

Prav: uporabljam jo za brisanje čevljev svojemu šefu Milanu Medenu, specialistu za šahovske in cerkvene zadeve.

Z brisalnim pozdravom —

Tone brisalec Fornezzi

***

Pošta iz Rima: brzojavka Dacie Maraini Slovenskemu gledališču, ki uprizarja njeno igro **ŽENSKI NA PODEŽELJU**.

Po vrnitvi s safarija v Keniji sem se odločila, da bom odslej ljubila ženske, a če imate Slovenci v Trstu kakšnega fejest fanta, se utegnem premisliti.

Dacia Maraini

***

O smrtnica

Globoko užaloščeni naznanjamo tržaškim Slovincem usodno vest, da je po kratki bolezni, previdena s tolažili Slovenske kulturno-gospodarske zveze, izdihnila naša mama - nona - pranona - teta - tašča - mačeha, naše vse

INDUSTRIJSKA CONA NA KRASU roj. OSIMO

Izhirala je v plemeniti viziji, da bi naredila iz slovenskega Krasa eno samo balkansko-italijansko bratstvo in iz slovenske gmajne od Opčin do Nanosa eno samo veselo se kadečo tovarno.

Mnogo je upala, mnogo je sanjala, več je jokala kot se smejala.

Naj ji bo lahek osimski duh!

Žal se njenega pogreba ne bomo mogli udeležiti, ker bomo takrat demonstrirali za slovenske vrtove na Kolonkovcu.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza

Prosimo tihega sožalja.

Non fiori, ma opere di Osimo.

***

ČUK PRI PREDSEDNIKU

SKGZ BORISU RACETU

ČUK: Smrt fašizmu in dober dan! Ondan me je sprejel predsednik Sovjetske zveze, zato upam, da me bo danes sprejel tudi predsednik Eskageze.

RACE: Kako da ne! Mi smo vendar krovna organizacija! Z drugo besedo strešna organizacija! Organizacija za vse Slovence ne glede na spol, vero, raso in tako dalje.

ČUK: Jaz od tega Kolonkovca ne spim več. Pa se mi je nocoj zablislila edinstvena ideja, kako bi rešili to kolonkovško zadevo. In tako sem si rekel: s svojim predlogom bom šel na Eskageze!

RACE: Kar na dan z njim: Eskageze potrebuje idej! Ima skoraj več denarja kot idej!

ČUK: Je Eskageze še zmeraj za industrijsko cono na Krasu v duhu Osima?

RACE: Še zmeraj, neomajno!

ČUK: Tako se mi dopade! Da človek ni figa mož!

RACE: Mi smo najprej za industrijsko cono, tudi ko KPI ni več zanjo. O la va o la spacca.

ČUK: In veš, kakšen je moj predlog?

RACE: Samo da ni proti duhu Osima!

ČUK: Rečem ti: naravnost smrdi po Osimu!

RACE: Kakšen je torej ta predlog?

ČUK: Da se industrijska cona raztegne dol s Krasa do Kolonkovca! S tem je vprašanje Kolonkovca samo po sebi rešeno, ne?

RACE: Te dni grem z delegacijo v Sežano, pa se bomo pomenili. Samo da se je Eskageze do danes borila za Kolonkovec. Primorski dnevnik je šel v boj v stilu **KOLONKOVEC JE NAŠ**. V tem je nerodnost. Na eni strani se borimo za Kolonkovec, na drugi pa za industrijsko cono.

ČUK: Vi recite tako: načelno je Eskageze za Kolonkovec, praktično pa za industrijsko cono. In z industrijsko cono na Kolonkovcu je rešeno oboje!

***

K uganki v prejšnji številki o ljubljanskem milijarderu: Pravilna rešitev: štev. 4.

***

ŠKOF GRMIČ ODHAJA V RIM?

Kot znano, je ljubljanski časnik **DELO** ob zadnjem božiču glasno demantiral reakcionarno krilatico, češ da SR Slovenija ignorira ta največji krščanski praznik. Prav na božični dan je namreč svojim katoliškim bralcem postregel z božičnim branjem izpod peresa katoliškega škofa. Objavilo je namreč v prevodu intervju, ki ga je škof Grmič dal zagrebškemu playbojskemu listu **START**, čeprav brez njegove vesele priloge.

V tem intervjuju je škof Grmič med drugim rekel tudi, da Janez Pavel II. ne pozna jugoslovanskega samoupravnega socializma.

ČUK je iz zaupnih vatikanskih virov zvedel, da si je Janez Pavel II. intervju z zanimanjem prebral v njegovi izvorni izdaji. Takoj potem je naročil nunciju v Beogradu, naj povabi v Rim škofa Grmiča, da bi mu držal tečaj o jugoslovanskem samoupravnem socializmu.

Doslej še ni znano, ali je škof Grmič povabilo sprejel.

Pač pa se govori, da **DELO** pripravlja nekaj katoliškega branja tudi za veliko noč. Škof Grmič naj bi prispeval nov intervju z naslovom **CERKEV KOT BOŽJA TOZD** (Temeljna organizacija združenega dela).

Listnica uredništva in uprave

V zadnji številki smo napovedali nove cene za letnik 1981, obrazložili porast in prosili bralce za pomoč. Številni ste se takoj odzvali in podprli MLADIKO z darom. Nakazila še prihajajo, zato je spodnji seznam nepopoln. Doslej pa moramo beležiti že dolg seznam prijateljev MLADIKE, ki so znesku za naročnino pridali še dar. Tako so nakazali: Družina Kakeš iz Nabrežine 28.000 lir; Jože Jamnik iz Boršta 25.000 lir; Lojze Škerl, Družina Repinc, »Nič objaviti«, Ninko Černic, vsi z Opčin, Ivan Kretič iz Devina, Marko Udovič, Stanislav Soban, Julka Štrancar, vsi iz Trsta, Štefan Tonkli, Igor Franko, Ljubka Šorli, vsi iz Gorice, Olga Terčon iz Mavhinj, Antek Terčon iz Sesljana, vsi po 20.000 lir; Jože Žorž iz Štandreža 18.500 lir;

Valerija Radinja, Andrej Macuzzi, Andrej Košič, Marija Žvokelj, vsi iz Gorice, Danijela Žerjal Levstik z Opčin, Adrijana Crapesi iz Trsta in Marija Wudenig iz Ukev, vsi po 15.000 lir; Darko Durčik iz Rupe, Marija Bratina iz Gorice in Diomira Bajc iz Trsta, vsi po 13.500 lir; Božidar Živec iz Pordenuna, Marija Žgavec iz Sovodenj, Anica Železnikar iz Gorice, vsi po 12.000 lir; Sonja Pelicon iz Sovodenj 11.000 lir.

Sami so zaokrožili naročnino na 10 tisoč lir: z Goriškega: družina Klanjšček, Zvonko Simčič, Emil Lasič, Jože Šuligoj, Oskar Simčič, Franc Močnik, Marijan Komjanc, Remo Devetak; s Tržaškega: Nada Pertot, Marjan Pertot, »K«, Frančiška Košuta »Beljana«, Bogomil Breclj, Ana Tomišič,

Dario Zlobec, Angela Smotlak, Celestin Malalan, Jože Štrajn, Šolske sestre v Borštu, Pavla Jazbec, Jože Markuža, Pepina Mahnič, Vida Legiša, Aleksander Cergol, Ema Tomažič, Ana Sluga, Marija Prukar, Mario Kralj, Franc Mozetič, Zoran Tavčar, Marcel Petkovšek, Lojzka Sosič Dreossi; Arduino Cremonesi iz Vidma, Božo Zuanella s Tarčmuna, Simon Preschern s Trbiža.

DAROVNI ZA TISKOVNI SKLAD

Vlasta Polojac iz Trsta 43.500 lir, N.N. iz Trsta 10.000, A. Ozbič in I. Kralj po 500, Šolske sestre pri Sv. Ivanu 5.500, N.N. 30.000, Dimitrij Bregant iz Londona 9.000, Aleksij Pregarc iz Trsta in Ana Huter iz Globasnice po 2.000 lir.

Namesto cvetja na sveži grob nepozabnega duhovnika Boža Milanoviča daruje Ma.Mi. 10.000 lir.

Vsem, ki ste z darom dokazali, da vam je MLADIKA pri srcu, smo dolžni toplo zahvalo.

Prosimo, da sporočite, če je naslov, na katerega prejimate revijo, zgrešen ali nepopoln. To lahko storite z dopisom na upravi, pri urednikih, lahko pa tudi na hrbtni strani poštnih položnic, kjer je prostor za namen plačila. Vedno pa navedite prejšnji, zgrešeni naslov.

Na poštni položnici naj bo vedno zabeleženo ime in naslov naročnika. Če pošljete na pošto nečaka ali snaho, jima priporočite, naj nikar ne pišejo svojega imena, ampak naročnikovo, vaše! Tudi sam priimek in kraj brez drugih podatkov ni dovolj, ko pa je z istim priimkom in v istem kraju po več naročnikov. Hvala, če nam boste s tem prihranili veliko nepotrebnega iskanja in stroškov.

URNIK UPRAVE

TOREK: 16.00 — 18.00

SREDA: 10.00 — 12.00 in
17.00 — 19.00

PETEK: 10.00 — 12.00

MLADIKA: Donizettijeva 3 - Trst

pisma pisma

OGNJIŠČE PRI SV. VINCENCU ČAKA...

Gospa Antonija Ozbič iz Trsta nam je poslala lepo pismo, v katerem nas opozarja na izpranjeno »ognjišče« pri cerkvi sv. Vincenca v Trstu. Dne 3. januarja se je namreč od slovenske verske skupnosti v tej župniji poslovil dosedanj kaplan pater Alfonz Valič, ki pa žal še nima naslednika. Gospa Antonija piše o Ognjišču, o skromnem prosvetnem žarišču, ki ga je slovenski skupnosti pri Sv. Vincencu namenil italijanski župnik don Speranza. Potem se še spominja vseh slovenskih duhovnikov, ki so službovali v tej župniji in na katere jo vežejo lepi spomini, saj so vsi skrbeli za duhovno rast njenih otrok in vnukov. Ti duhovniki so bili Jože Jamnik, Alojz Župančič, ki je ustanovil skavte, Marij Gerdol, Stanko Janežič, g. Surina in zadnji pater Alfonz Valič. »Upajmo — pravi gospa Antonija — da nam bo ljubi Bog milostljiv in da nam bo poslal dobrega dušnega pastirja, ki ga vsi potrebujemo posebno pa naša mladina v tako težkih časih«.

PLEMIŠKA KORESPONDENCA

Ob branju prečudovite Merkujeve SLOVENSKE PLEMIŠKE KORESPONDENCE — njene živosti, našosti in starosti, predvsem pa neortodoksniosti ne morem prav prehaliti — se mi je utrnila knjižna reminiscenca.

V gradu Koča vas je leta 1933 prebival Oton Župančič. Z onkraj dvakrat krivične meje ga je navdihoval Snežnik: »Ti, ki komolce si razprl in rame / udobno sklonil, pa si še visok / da s témenom zadevaš ob bok / je mera tudi zate? Tudi zame.« Tam so ga očarale ostrnice, prisluškoval je »vodam pred rojstvom«, tam je pil »lepoto starih zvezd in mladih zarij«. Ponoči so ga na gradu strašili in odganjali, češ »kako le drzneš si v naš hram, Sloven?«, »davni predniki« (starejša, prečrtana varianta govori celo o »tugi gospodi tujega jezika«).

Po mojem (vem pa, da moja literarnozgodovinska trditev ne bo splošno sprejeta) je stara baronica, ko ji je bilo tujega javkanja vendarle dovolj, stopila k pesniku, ga prijala za roko in mu pomagala prečrtati zadnji verz. Je mar znanstveno ugotovljeno, da bi strahovi morali samo strašiti?

Karel Bajc

zasmehindobrovoljozasm

Ob dveh ponoči začne pijanec kričati pred neko hišo. Odpre se okno in skozenj pogleda zaspani gospodar.

»Kaj pa se je zgodilo?« vpraša pijanega moža.

»Hotel sem vam le povedati, da je okno odprto.«

»Tako? Katero okno pa?«

»Tisto, skozi katero ste ravno pogledali.«

***

»Zakaj si žalosten?«

»Imam čudovitega zobozdravnika, ki mi da dvojni whisky, preden mi izpuli zob. Zato sem žalosten.«

»Aha, mu je zmanjkalo whiskyja?«

»Ne, jaz nimam več zob.«

***

Fant zasleduje čedno dekle.

»Oprostite, prosim, pišem novo telefonsko knjigo — ali lahko dobim tudi vašo številko?!«

***

Janez in Alenka se igrata z vlakom.

»Če bi bil vlak iz čokolade, kje bi ga ti začel jesti?« vpraša Alenka.

»Pri kolesih, da mi ne bi mogel pobegniti,« odvrne resno Janez.

***

Starejši moški je začel na cesti nagovarjati mlado dekle. Ta mu je začela razlagati:

»Veste, če srečam moškega, ki mi ni všeč, potem vedno rečem, da stanujem prav daleč, tam v predmestju.«

Moški se smeje: »Seveda, potem se ne vsiljuje več, da bi Vas spremijal. In kje zares stanujete?«

»Prav daleč, tam v predmestju.«

***

»Še z nobenega pretepa je nisem pobrisal.«

»Res?«

»Res. Vedno so me odnesli.«

***

Janezek pride k mami in toži: »Oče mi je dal eno okoli ušes!«

Ta trenutek stopi oče v kuhinjo in zakriči: »Ne laži, smrkavec, drugače boš dobil še eno!«

V ječo se priseli nov jetnik.

Sosed ga vpraša: »Po prstanu sodeč, si poročen. Ali te ni strah, da ti bo ta čas žena pobegnila? Pet let je zelo dolga doba...«

»Nikakor. Prvič ljubi samo mene, drugič je trdnega karakterja in tretjič sedi v zaporu kakor jaz.«

***

»Tega življenja ne prenesem več. Naredil bom samomor.«

»In za kaj se boš odločil? Za strup, za revolver?«

»Ne vem še. Oklevam med streljo in potresom.«

***

»Želim si, da bi imel denarja kot Rotschild in da bi imel obraz kot vi.«

Jurij (zelo počaščen): »Ah, pojdite no, zakaj bi moj obraz!«

»Ja, če bi imel denarja kot Rotschild, bi bilo čisto vseeno, če bi izgledal kot vi!«

***

Violinist v restavraciji stopi k gostu za mizo in vpraša: »Ste vi naročili Mozarta?«

»Ne, ampak svinjsko kračo.«

Črnka je pridno delala v nekem uradu kot snažilka. Na koncu tedna je šla po zaslužek in namesto podpisa napravila krog.

»Zakaj ste napravili krog, saj ste se do sedaj vedno podpisovali s križcem?«

»Ah,« je odgovorila, »spet sem se poročila in imam drug priimek.«

***

Utrujen pride zdravnik z lova.

»Ali si kaj zadel?« ga vpraša žena.

»Seveda sem.«

»Ali si že poslal v kuhinjo?«

»Ne, v bolnišnico.«

***

Časnikar vpraša najstarejšega v vasi:

»In vi ste torej stari 105 let in ste najstarejši v vasi?«

»Ne, ne, moja žena je še malo starejša, vendar tega ne sme nihče izvedeti.«

***

»Najin zakon je idealen. Midva si vse odpuščava.«

»Zakaj pa imaš modrico pod očesom?«

»Tudi to sem ji odpustil.«

***

Neka filmska zvezda je zaprosila za potni list. Vprašali so jo: »Poročene?« Odgovor: »Od časa do časa.«

Počitniški dom »Pri sestrah«

vas vabi na Belopeška jezera

Naslov: 33010 BELA PEČ - FUSINE V. R. via Laghi 1
Telefon 0428/61027 - 059/695791

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

POSEBNI POPUSTI !!!
OBIŠČITE NAS !!!

Korsic

Anton Korsic

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 571326